

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur

Bakalářská práce

Běžná mluva v Havlíčkově Borové ve třech generacích

Vypracoval: Barbora Valentová
Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Balík, Ph.D

České Budějovice 2016

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své bakalářské práce panu PhDr. Štěpánu Balíkovi, Ph.D., za jeho laskavý přístup, cenné rady a za veškerý čas, který mně a mé práci věnoval. Další poděkování adresuji respondentům za jejich ochotu a své mamince za pomoc při sběru dat. Bez nich by práce nemohla vzniknout. Největší dík ovšem patří mému příteli a mým rodičům za trpělivost a podporu během celého studia.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejnění své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Havlíčkově Borové, dne

.....

Barbora Valentová

Anotace

Cílem této dialektologické bakalářské práce bylo zjistit, zda a jaké charakteristické rysy se vyskytují v běžné mluvě obyvatel Havlíčkovy Borové. Tyto jevy byly zkoumány na základě nahrávek mluveného projevu tří generací rodilých mluvčích. Práce obsahuje obecný popis středočeské, jihozápadočeské, severovýchodočeské a českomoravské severní podskupiny, a také podskupiny jižní středomoravské, jelikož v bezprostřední blízkosti obce dochází k jejich střetu. Součástí je i stručná charakterizace regionu a informace o obci.

Klíčová slova: dialektologie, českomoravská podskupina, Havlíčkova Borová

Anotation

The main aim of this bachelor paper is to analyse characteristic features of common spoken language in the area of Havlíčkova Borová. These features were studied on the basis of the recordings of speech through the three generation of native speakers. This work contains a general description of middle-bohemian, southwestern-bohemian, northeastern-bohemian, north bohemian-moravian and middle-moravian subgroups because the area of interest is located near by the crossroads of these dialectical subgroups. This bachelor paper includes a brief characteristics of the region and also important information about the village.

Key words: dialectology, bohemian-moravian subgroup, Havlíčkova Borová

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Teoretická část.....	10
2.1 Havlíčkova Borová.....	10
2.1.1 Obecné informace.....	10
2.1.2 Historie názvu obce	11
2.1.3 Slavní rodáci.....	11
2.1.4 Kulturní akce, zvyky a tradice.....	13
2.2 Diferenciace národního jazyka.....	14
2.2.1 Spisovná čeština	14
2.2.2 Nespisovné útvary češtiny	15
2.3 Dialektologie	17
2.3.1 Základ a historie české dialektologie	17
2.3.2 Dělení nářečí.....	18
2.4 Středočeská podskupina	20
2.5 Jihozápadočeská podskupina	21
2.6 Severovýchodočeská podskupina.....	22
2.7 Jihovýchodočeská podskupina	23
2.8 Západní středomoravská podskupina	24
3 Metodologie	26
3.1 Teoretické poznatky	26
3.1.1 Přípravná fáze	26
3.1.2 Realizační fáze.....	26
3.1.3 Analytická fáze	27
3.2 Praktická metodologie.....	27
3.2.1 Přípravná fáze	27
3.2.2 Realizační fáze.....	28

3.2.3 Analytická fáze	28
4 Praktická část	29
4.1 Nejstarší generace	29
4.1.1 Fonetický rozbor	29
4.1.2 Morfologický rozbor	32
4.1.3 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	34
4.1.4 Stylistický rozbor	34
4.2 Střední generace	35
4.2.1 Fonetický rozbor	36
4.1.2 Morfologický rozbor	38
4.2.3 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	39
4.2.4 Syntaktický rozbor	41
4.3 Nejmladší generace	42
4.3.1 Fonetický rozbor	42
4.3.2 Morfologický rozbor	43
4.3.3 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	44
4.3.4 Syntaktický rozbor	44
5 Závěr	46
Seznam použité literatury	48
Seznam zkratek	50
Seznam příloh	51
Přílohy	52
Promluva č. 1	52
Promluva č. 2	57
Promluva č. 3	63
Promluva č. 4	69
Promluva č. 5	73

1 Úvod

Tato dialektologicky zaměřená bakalářská práce se zabývá zkoumáním nářečních projevů u obyvatel obce Havlíčkova Borová. Motivem byla poloha zmíněné obce. Nachází se v bezprostřední blízkosti hranic středočeské, jihozápadočeské, severovýchodočeské, jihovýchodočeské nářeční podskupiny a také západní podskupiny středomoravského dialektu. Mezi nejbližší okolní města patří Chotěboř, Havlíčkův Brod, Přebyslav nebo třeba Žďár nad Sázavou, který se nachází na samotném pomezí Čech a Moravy. Právě tato sídla často slouží jako hraniční body pro dělení různých nářečních oddílů.

Práce je rozdělena do tří dílčích částí. První z nich tvoří teoretická část. Zde je možno se seznámit s některými údaji o obci. Kromě základních informací je zde možno nalézt historické údaje, zmínku o slavných rodácích, z nichž je jistě nejvýznamnější osobností Karel Havlíček Borovský, ale také stručný popis kulturních tradic a akcí, jež se v obci konají. Dále zde najdeme členění národního jazyka, dále i samotné dělení jednotlivých nářečí se stručným výčtem charakteristických rysů.

Druhá část je zaměřena na metodologii. Zprvu pojednává o důležitých teoretických poznacích, které autorka nebyla z odborné literatury Ireny Bogoczové (2012). Ty jsou naprosto nezbytné před prováděním samotného výzkumu. Následně je zde popsána samotná realizace a průběh autorčina bádání. Nejvhodnějším prostředkem se autorce jevila analýza mluvených projevů zástupců tří generací – nejstarší (roky narození 1930 a 1947), střední (1957 a 1966) a nejmladší generace (rok narození 1991). Vhodný výběr reprezentativního vzorku byl ztížen neochotou ze strany obyvatel účastnit se jakékoli studie.

Praktická část je analýzou získaného, a fonetickou transkripcí přepsaného, materiálu. U každé generace je proveden fonetický a morfologický rozbor s uváděním konkrétních příkladů. Pro doplnění autorka vykonala také syntaktický rozbor s důrazem na prvky v mluvených projevech.

Nejrozsáhlejší částí příloh jsou prepisy nahrávaných rozhovorů. Dále je zde možno objevit ukázkou mapy se zakresleným zkoumaným územím a fotografie z kulturního dění v obci. Pro úplnost je k bakalářské práci dokládáno i CD se zaznamenanými nahrávkami.

Autorka předpokládá potvrzení mísení nářečních podskupin na území českomoravského pásu, větší míru zachovalosti nářečních projevů u mluvčích starší generace a stírání nářeční diferenciace u střední a mladší generace obyvatelstva. Zvláště u nejmladší generace bude nejvýznamnější zastoupení obecné češtiny.

2 Teoretická část

2.1 Havlíčkova Borová

2.1.1 Obecné informace

Obec Havlíčkova Borová, ve které byl proveden dialektický výzkum, se nachází v kraji Vysočina na pomezí Českomoravské vrchoviny. Větší okolní města, do nichž často obyvatelé vesnic a městysů dojíždí za pracovními příležitostmi a na nákupy, tvoří pomyslný trojúhelník kolem obce. Necelých 20 km západně leží Havlíčkův Brod. Město Žďár nad Sázavou se rozkládá na jihovýchodě ve vzdálenosti 18 km. 14 km severozápadně od Havlíčkovy Borové se nachází Chotěboř a 12 km jihovýchodně leží Příbyslav. Právě tato sídla často slouží jako hraniční body pro dělení různých nářečních oddílů. Například Jaromír Bělič (1981, s. 19) určuje část hranic jihovýchodočeské nářeční podskupiny následovně: „Na sever sahají zhruba po Poličku, Svatku a Příbyslav.“ Příbyslav je od zkoumané obce vzdálena asi 9 km. Naopak mezi města ohraničující území středočeské podskupiny Bělič řadí Chotěboř. Ta se rozprostírá ve vzdálenosti asi 12 km od Havlíčkovy Borové. Krajské město Jihlava je od naší obce vzdálené 40 km.

Okolí Havlíčkovy Borové láká turisty řadou přírodních památek a zajímavostí spadajícími pod Chráněnou krajinnou oblast Žďárských vrchů. Severovýchodním směrem od obce se rozprostírají státní přírodní rezervace Staré Ransko a Ranská Bahna. Na jaře se zde scházejí davy obdivovatelů chráněné bledule jarní, které se zde obzvláště daří. Najdeme zde i chráněnou přírodní památku Borovská jezírka, která vznikla zatopením dolů.

Z hlediska samosprávných celků je Havlíčkova Borová městysem a spravuje také přilehlé osady Peršíkov a Železné horky. Nad obcí se tyčí kostel sv. Víta s přilehlým Starým a Novým hřbitovem a nejvyšší bod stavby dosahuje výšky 637 m. n. m. Statistické údaje k 31. 12. 2015 uvádějí, že má obec celkem „963 obyvatel, z toho 487 mužů a 476 žen, a že se během roku 2015 narodilo 14 dětí a zemřelo 8 občanů.“ (Borovské listy. 2016, (2.))¹. V obci se nachází základní i mateřská škola.

Havlíčkova Borová je členem Svazku obcí Podoubraví a Svazku obcí Příbyslavsko.

¹ Havlíčkova Borová [online]. [cit. 2016-03-25]. Havlíčkova Borová. Dostupné z WWW: <<http://www.havlickovaborova.cz/urad-mestyse/borovske-listy/2016>>

2.1.2 Historie názvu obce

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1289.² Označení Borová má svůj původ v borových lesech, které obec obklopují. V těchto lesích a přilehlém okolí se nacházely železné doly. Ty stály za vznikem názvu Rudná Borová. Současný název Havlíčkova Borová získala obec roku 1949 a odkazuje tím na svého významného rodáka Karla Havlíčka Borovského.

2.1.3 Slavní rodáci

Pravděpodobně nejvýznamnějším rodákem je **Karel Havlíček Borovský**. Narodil se jako druhorozený do kupecké rodiny Josefu Havlíčkovi a jeho ženě Josefině 31. října 1821. V tehdejší Borové u Německého Brodu strávil Karel Havlíček své dětství, na něž vzpomíná i ve svých pozdějších literárních dílech. Na jeho výchovu měl značný vliv farář Jan Brůžek. Po nástupu do obecné školy v Borové se mladý Havlíček setkal s pedagogem Antonínem Línkem. A právě Línek s Brůžkem apelovali na Karlovy rodiče, aby jej dali na studia. Následně tedy studoval v Jihlavě, v Německém Brodě³ a v Praze. Tehdy začal sedmnáctiletý Karel Havlíček používat přídomek „Borovský“, jako symbol vděčnosti za to, co mu jeho rodná Borová dala. Mezitím se Havlíčkova rodina přestěhovala právě do Německého Brodu. Devatenáctiletý Karel začal navštěvovat kněžský seminář, avšak za nedlouho byl vyloučen. Zklamán poměry, jaké v semináři panovaly, přijal místo vychovatele v Rusku. Zpočátku byl životem v Rusku nadšen, ale brzy jej znechutila zkaženost ruské vlády a úřadů. Tehdy začal spát satirické epigramy. Po návratu se dozvěděl o smrti svého otce. Brzy na to se odstěhoval do Prahy a začal působit v příloze *Česká včela* a následně přímo v *Pražských novinách*. Roku 1848 se oženil s Julií Sýkorovou, která mu ještě téhož roku porodila dceru Zdenku. Po zákazu pobytu v Praze se stěhují do Kutné Hory. Zde vydával politicky zaměřený časopis *Slovan*, *Duch Národních novin* a *Epištoly Kutnohorské*. Byly proti němu vedeny tiskové procesy, ale byl osvobozen. Vláda tuto soudní porážku nepřijala, a proto Bach vydal nařízení o Havlíčkově deportaci ze země. Ten i s rodinou odjel k matce do Německého Brodu, kde byl v noci na 16. prosince 1851 zatčen a odvezen do Brixenu v Tyrolsku. O pocitech při zatýkání a dlouhé deportaci píše ve svých *Tyrolských elegiích*. Po tříletém pobytu v Brixenu mu byl povolen návrat. Než stihnul docestovat ke své rodině, dozvěděl se, že jeho žena zemřela na tuberkulózu, kterou měl té době i Karel

²Havlíčkova Borová [online]. [cit. 2016-03-25]. Havlíčkova Borová. Dostupné z WWW: <<http://www.havlickovaborova.cz/o-obci/historie>>

³ Dnešní Havlíčkův Brod

Havlíček. Odjel se léčit do Prahy a Šternberku, ale bylo příliš pozdě. Dne 29. července 1856 Havlíček zemřel. Z pohřbu se stala protivládní demonstrace. Jeho ostatky jsou pochovány na Olšanských hřbitovech. V jeho rodné obci si lid jeho památku připomíná nepřehlédnutelnou sochou na náměstí. V Havlíčkově rodném domě je dnes muzeum věnováno jeho památce.

Další významnou osobností z této obce je **Václav Zelený**. Do rodiny rolníka Františka Zeleného se narodil 27. srpna 1825. Obdobně jako Havlíček navštěvoval nejprve školu v Borové, kde na i jeho výchovu působil pedagog Línek. Později odešel studovat na hlavní školu v Jihlavě, odmaturoval v Německém Brodě a ve vysokoškolském studiu filosofie pokračoval v Praze. Jako učitel působil nejdříve v Jindřichově Hradci, později nastoupil na gymnázium na Starém Městě. Během jeho profesorského působení se začal stále více projevovat jeho zájem o literaturu. Zabýval se se psaním recenzí a úvah. Svým dílem přispěl také do almanachu *Máj*. Zelený se zasloužil o rozšíření literárně-historických prací a ucelených informací o životě Josefa Jungmanna, Karla Havlíčka Borovského, Františka Palackého, Josefa Kollára a Karla Jaromíra Erbena. Byl redaktorem časopisů *Obzor* a *Obecné listy*. Když onemocněl plicní chorobou, odjel se léčit do Itálie, kde psal své cestopisné poznámky. Navštívil také Paříž. Po návratu do Prahy se začal politicky angažovat a to zejména v oblasti školství. V posledních letech svého života pobýval v Rusku. Rozhodl se posbírat co nejvíce informací ohledně pobytu Karla Havlíčka Borovského v Rusku. Stejně jako Havlíčkův, tak i život Václava Zeleného ukončila tuberkulóza. Zemřel na ni 5. dubna 1875.

Letec **Josef Stránský** se narodil 10. prosince 1914. V Borové navštěvoval obecnou a měšťanskou školu, maturitu složil po absolvování studií na průmyslové škole v Pardubicích. Tamtéž nastoupil na vojenskou službu. Dobrovolně se přihlásil na vojenskou akademii a byl jmenován poručíkem letectva. V období mobilizace aktivně působil v Leteckém pluku 5 v Brně. Po okupaci působil ve Francii a později v Anglii. „Sloužil u britského královského letectva u 24. Perutě RAF. Od března 1941 se hlásil k 311. československé bombardovací peruti. Absolvoval několik náletů na tehdejší Německo a obsazené země. Od března 1944 se angažoval v britském letectvu jako velitel letky.“⁴ Jeho poslední zásah nadešel 21. června 1944. Trosky letadla s tělem

⁴ [MAS Havlíčkův kraj \[online\]. \[cit. 2016-04-02\]. Havlíčkova Borová. Dostupné z WWW:<\[www.havlickuvkraj.cz/kos-region/josef-stransky\]\(http://www.havlickuvkraj.cz/kos-region/josef-stransky\)>.](http://www.mas-havlickuvkraj.cz/kos-region/josef-stransky)

Josefa Zeleného a jeho navigátora Františka boudy byly nalezeny v Normandii. Byl pohřben na britském vojenském hřbitově St. Valery en Caux na území Francie.

2.1.4 Kulturní akce, zvyky a tradice

Jako v mnoha jiných obcích, také v Havlíčkově Borové se i v dnešní době slaví mnoho tradičních a zažitých zvyků.

Jednou z tradičních vesnických tradic je masopust. Jeho slavení bylo v obci obnoveno v roce 2006 a zasloužili se o to borovští sportovci. V jeho organizaci se pravidelně střídají příznivci fotbalu s dobrovolnými hasiči. Účastníci průvodu se v ranních hodinách sejdou na daném místě zahaleni do tradičních i novodobých maškarních kostýmů a společně s kapelou vyráží na průvod všemi ulicemi obce. Obyvatelé obce často vycházejí na ulici, aby se s maškarním průvodem potěšili z příchodu jara, a aby je, jak se patří, pohostili.

Pálení čarodějnic se koná v tradičním termínu 30. dubna na kopci u borovského kostela. Postavení hranice s čarodějnici mají na starosti obvykle žáci 8. třídy Základní školy Havlíčkova Borová. Dřevo a další materiál na stavbu hranice vždy zajistí obec a pomocí techniky dopraví na kopec. Pak je již vše v režii žáků. Oheň se zapaluje obvykle kolem osmé hodiny večerní. Z kopce u kostela je možno vidět několik dalších ohňů v okolí.

Podobně jako masopustní průvod, tak ani kácení májky v naší obci nemá příliš dlouhou a setrvalou tradici. Nápad na upořádání kácení máje se zrodil v hlavách členů ochotnického divadelního spolku s názvem *JenTak* a ti si pořádání tohoto zvyku od roku 2005 vzali pod záštitu. Kácení je vždy spojeno s jejich divadelním vystoupením přímo na náměstí.

Pravidelnou akcí, kde je možno spatřit scénky místních ochotnických divadelníků, je rozsvěcení vánočního stromu na náměstí. Koná se vždy poslední víkend před časem adventu. Pověštinou samotnému rozsvěcení předchází průvod děti v kostýmech čertů a andělů z borovské fary na náměstí. Následuje zpívání koled a samotné slavnostní rozsvěcení stromku. Tato akce se vždy koná poslední víkend před adventním časem.

Významnou akcí je pro všechny obyvatele pouť. Případá na neděli po 15. červnu, jelikož je borovský kostel zasvěcený Svatému Vítu. Bohužel se dnes v naší obci nepojímá příliš tradičně. Nese se již spíše v duchu hodování, radování a hudby. Na

náměstí se objevují atrakce pro dětskou zábavu. Pravidelně se k této příležitosti koná taneční zábava v místní sokolovně.

Posvícení připadá vždy na první neděli v září. V tomto čase byl posvěcen kostel sv. Víta. Věřící se scházejí na posvícenskou mši. Ostatní borovští občané jej obvykle slaví v širokém kruhu rodinném u slavnostního obědu. Ve většině rodin je to pečená kachna s knedlíky a zelím.

Mezi nepravidelné kulturní akce patří slavnosti obce, sraz rodáků a Borovské hry. První myšlenka pro uspořádání Borovských her se zrodila v hlavách obyvatel Borové u Poličky.⁵ Za zakladatele je považován bývalý tamní starosta pan Nespěšný. Hlavní myšlenkou byl sraz občanů žijících v obci, jejíž název obsahuje název „Borová.“ Do této akce se zapojuje celkem 6 obcí z České republiky a jedna ze Slovenska. První hry se konaly roku 1999 právě v Borové u Poličky a zaznamenaly úspěch u všech zúčastněných Borováků. Od toho roku se hry staly tradiční kulturní akcí. Jedná se o přátelské setkání ve stylu her bez hranic. V naší obci se hry konaly prozatím dvakrát. Bylo to v letech 2006 a 2011.

2.2 Diferenciace národního jazyka

Jestliže mluvíme o národním jazyku, jedná se o přirozený jazyk vzniklý vývojem. V odborné literatuře je sepsáno mnoho definic národního jazyka. Dle Marie Čechové (1997, s. 36) se jedná „o soubor integrovaných výrazových prostředků vymezený územně, uvnitř diferencovaný funkčně a teritoriálně“. Národní jazyk se skládá z dílčích útvarů, přičemž platí, že spisovná čeština, obecná čeština, interdialekty a jednotlivé teritoriální dialekty jsou strukturními útvary jazyka, mají vlastní normu, ovšem nejsou kodifikované. Protí nim stojí nestrukturní útvary národního jazyka – profesní mluva, argot, slang.

2.2.1 Spisovná čeština

Spisovná čeština představuje oficiální a reprezentativní útvar našeho národního jazyka. Výhradně spisovného jazyku by mělo být užíváno při vzdělávání, v administrativě či v masmédiích. Není vymezena územím ani sociálními rozdíly. Tento útvar jako jediný podléhá kodifikované normě, to znamená všeobecnou platnost a uznávanost. Pravidla jsou zachycena v jazykových příručkách. Nejednotnost panuje

⁵ Spřátelená obec v okrese Svitavy

mezi názory na to, zda je možné za spisovnou formu považovat kromě psané podoby také podobu mluvenou. Člověk je schopen přepínat mezi několika kódy jazyka podle vhodnosti užití či společenského prostředí (např. na úřadech, při pracovním pohovoru, v kruhu přátel či rodiny). Dle Bogoczové (2012, s. 19) jsme se díky „aktivnímu užívání minimálně dvou různých útvarů národního jazyka stali diglosními“.

Jestliže hovoříme o mluvené formě spisovné češtiny, lze ji označit jako hovorovou češtinu. Je zde zohledněna současná norma jazyka, ale vyznačuje se určitou tolerantností k nespisovným prvkům. Je běžnou praxí, že některé takto užívané hovorové výrazy postupem času prostupují do spisovné normy. Často pak z morfologického hlediska vznikají tzv. dubletní tvary slov (možné užití více variant slov, přičemž jsou všechny považovány za správnou a spisovnou – píšu/píši). „Lze předpokládat, že jedna z dublet, vzhledem k tomu, že dnes již působí poněkud archaicky, přejde do vrstvy knižní či zanikne úplně, zatímco druhá, progresivní, bude fungovat dále.“ (Bogoczová, 2012, s. 20)

2.2.2 Nespisovné útvary češtiny

a) Strukturní útvary

Jedná se o nejbohatší vrstvu národního jazyka. Zahrnuje všechny výrazy, které nesplňují spisovnou formu. Na rozdíl od spisovné češtiny je územně a sociálně odlišena. Významné postavení zde zaujímá **obecná čeština**. Z hlediska nářeční nadřazenosti ji lze označit za interdialekt. Ten „je tvořen prvky společnými všem nářečím, z kterých vznikl.“ (Bogoczová, 2012, s. 21) Bělič (1972, s. 10) vysvětluje tuto problematiku takto: „Vyrovňáváním starých místních nářečí vznikají méně vyhraněné oblastní útvary nadnářeční, tzv. interdialekty (obecná nářečí), které ve svém vývoji směřují k relativně jednotné celonárodní mluvě nespisovné, velmi už ovšem blízké hovorové češtině a do značné míry s ní splývající.“ Obecná čeština je tedy pomyslnou nadstavbou českých nářečí. Na území Moravy a Slezska se objevuje interdialekt středomoravský, dále pak východomoravský a slezský.

Na základě územní diferenciacie lze rozlišovat jednotlivé **dialekty** (nářečí). V České republice obecně platí, že diferenciacie se úměrně zvětšuje spolu se vzdáleností od Prahy a více směrem na východ. Dialektem rozumíme charakteristickou mluvu obyvatel určitého území. Nářečí je užíváno především v mluvené podobě jazyka v rámci soukromé komunikace. Zvláštní formou je městská mluva. Výrazněji se projevuje se ve větších městech.

b) Nestrukturní útvary

Z hlediska sociálního členění můžeme vyčlenit **profesní mluvu**. Spočívá v užívání nejčastěji nespisovných termínů a slovních spojení zaměstnanců v určitém oboru. Výhodou je zestručnění původního výrazu. Nevýhodou může být nejednoznačnost některých užívaných výrazů, zvláště pak mimo konkrétní pracovní prostředí. Dle Bogoczové však „výrazy profesní mluvy profesní mluvy nemají svoji vlastní gramatiku ani zvláštní výslovnost a lze je tedy nahradit odpovídajícími lexikálními prostředky s oblasti neutrální slovní zásoby.“ (Bogoczová, 2012, s. 23)

Podobným typem národního jazyka je **slang**. Jedná se o mluvu zájmových skupin. Na rozdíl od profesní mluvy zde figuruje emoční angažovanost. K tvoření slangových výrazů dochází pomocí jazykových her. „Hlavním principem slangu je pojmenovací postup na základě podobnosti (metafora), někdy ovšem na první pohled ne zcela průhledný, z postupů slovotvorných hojně zkracování slov nebo redukování víceslovných pojmenování na jedno slovo (tzv. univerbizace).“ (Čechová, 1997, s. 47)

Argot je mluva lidí na periferii společnosti, nejčastěji zločinců. Významnou úlohu zastává snaha zašifrování skutečného významu pomocí specifického vyjadřování před jedinci z jiných společenských skupin. Tím dochází k záměrnému porušování jazykových norem. Výrazy tohoto jazykového útvaru mohou mít své kořeny v jidiš (jazyk východoevropských Židů), v německém argotu (tzv. Rotwelsch) a v romštině. Důležitou roli hraje i svébytná jazyková tvořivost.

Bogoczová dále upozorňuje na **idiolekt**, který přirovnává k otisku prstů. Hovoříme o přirozeném souboru charakteristických jazykových zvyklostí každého jedince, jimiž ozvláštňuje svůj projev. Obecnějšího výrazu nabývá **biolekt**. „Je to podoba jazyka typická pro určité pohlaví či věkovou kategorii.“ (Bogoczová, 2012, s. 24) Roli zde tedy sehrává generová či generační podmíněnost. **Familiolekt** označuje běžně užívané jazykové prostředky užívané v konkrétní rodině.

Zvláštním případem může být **etnolekt**. Na území naší republiky se asi nejčastěji setkáváme s romským etnolektem. Je to podoba jazyka, který jedinec užívá, ale není jeho mateřským. Znamená to, že Rom sice používá převážně českou slovní zásobu, ale v jeho mluveném projevu lze pocíťovat strukturu jeho předchozího či rodného jazyka. Takovým projevem je například přízvuk na jiné slabice. Hana Šebková

(1995, s. 10) vysvětluje etnolekt takto: „Přizpůsobování gramatické struktury a slovní zásoby struktury a slovní zásobě češtiny, zasáhla v různé míře prakticky všechny oblasti jazyka, zejména pak oblast lexikální a idiomatickou, ale i syntaktickou a morfologickou, romský etnolekt češtiny má své charakteristické rysy zejména v oblasti fonetiky a morfologie“.

2.3 Dialektologie

Tato jazykovědná disciplína se zabývá studiem nářečí. Zkoumá užívané soubory jazykových prostředků v běžné komunikaci obyvatel různých územních celků. Každé nářečí charakterizují jiné jazykové projevy. Jak vysvětluje Bogoczová (2012, s. 106) „Dialektologie je věda o teritoriálních dialektech národního jazyka, o územních nářečích i nadnářečních skupinách, podskupinách, úsecích a nadnářečních typech. Jsou to mluvené útvary jazyka, které se užívají na omezeném území, omezenou skupinou mluvčích.“

2.3.1 Základ a historie české dialektologie

Současné podobě českých nářečí předcházela dlouhý historický vývoj. Ten je nejcharakterističtější znakem přirozeného aktivního jazyka. Jak známo, český jazyk staví na základech praslovanského jazyku a z hlediska členění spadá do západoslovanské skupiny indoevropské jazykové větve. Různorodost mluvených projevů je závislá na vzdálenosti od kulturního centra. V Čechách je to pochopitelně Praha díky neměnnosti hlavního města, kdežto na území Moravy a Slezska je obdobných sídel více. Takto vysvětluje Bogoczová (2012, s. 40) vlnovou teorii: „Inovační či nivelizační uměny provedené v tomto centru se do okolí šíří jako vlny na hladině od místa, kam dopadne hozený kámen. Vlny jsou nejzřetelnější ve středu kruhu, na okraji výrazně slábnou.“ Autorem této myšlenky byl již mnohem dříve německý jazykovědec J. Schmidt.

Zkoumání nářečí v rámci dialektologie jako samostatné disciplíny začalo v polovině 19. století, avšak „odborný zájem o nářeční diferenciaci českého jazyka se poprvé objevuje v Blahoslavově Gramatice české z roku 1571.“ (Karlík, Nekula, Pleskalová 2002, s. 110) Již před samostatným zkoumáním a vydáváním dialektologických prací se ovšem objevovala literární díla, kde se objevovala stylizovaná podoba nářeční mluvy (např. *Gazdina roba* od Gabriely Preissové). První

odbornou práci o nářečních projevech na našem území vydal Alois Vojtěch Šambera s názvem *Základové dialektologie československé* (Viedeň 1864). Následoval jej František Bartoš se svojí dvojdílnou *Dialektologií moravskou* Brno 1886 a 1895) a *Dialektický slovník moravský* (Praha 1906).

V první fázi bylo hlavní dialektologickou činností sběr a třídění dialektologického materiálu. K další fázi, tedy rozboru, začalo docházet až na konci 19. století. Českou dialektologií významně ovlivnila tzv. brněnská škola kolem Bohuslava Havránka a Františka Trávníčka. Významnými pracemi do tohoto oboru přispěli také František Cuřín, Jaromír Bělič, Jan Chloupek, Arnošt Lamprecht a v rámci užších nářečních oblastí například Slavomír Utěšený.

Centrum soudobé české dialektologie představuje dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky sídlící v Brně.

2.3.2 Dělení nářečí

Následující rozdělení nářečí českého národního jazyka je převzato od Ireny Bogoczové (2012, s. 60-100) a je doplněno o informace a příklady Jaromíra Běliče (1976, s. 9-31). Tyto zdroje byly využity i při popisu konkrétních nářečních jevů. Pro širší záběr bylo nahlíženo také do publikací Františka Cuřína (1964, s. 172-187), Zbyňka Holuba a Marie Janečkové (1993, s. 51-72).

Bogoczová vymezuje čtyři velké skupiny, které ještě dále dělí dle specifických odlišností jazykových jevů v mluvě obyvatel. Každá nářeční skupina obsahuje vlastní příznačné znaky typické pouze pro danou oblast, avšak zároveň dochází k prolínání některých rysů napříč nářečními skupinami.

Na území České republiky lze rozlišit 4 nářeční skupiny:

- Nářeční skupina česká v užším slova smyslu
- Nářeční skupina středomoravská
- Nářeční skupina východomoravská
- Nářeční skupina slezská

Každý z těchto celků se dále dělí na jednotlivé podskupiny, případně ještě na úseky. Ty jsou nejčastěji okrajovými částmi. Bělič vyčleňuje ještě polsko-český smíšený pruh. Poukazuje na zvláštnosti mluvy obyvatel mezi Bohumínem a Jablunkovem.

Bogoczová upozorňuje na nářečně různorodá území. Jedná se nejčastěji o místa dříve osídlená německy mluvícím obyvatelstvem. Po 2. světové válce byla místa dosídlena třeba i lidmi z druhé strany Československa nebo imigranty z dalších zemí.

Uváděné příklady jsou zaznamenány fonetickou transkripcí pro co nejlepší zachycení příznačné výslovnosti v daném regionu.

Skupina česká v užším slova smyslu se dále dělí na:

- Nářečí středočeská
- Nářečí jihozápadočeská
- Nářečí severovýchodočeská
- Nářečí jihovýchodočeská (českomoravská)

Tato skupina pokrývá většinu Čech a zasahuje až na území jihozápadní Moravy. K nejvýraznějšímu jazykovému znaku českých nářečí patří koncovka *-ej* při skloňování adjektiv rodu mužského (*mladej, hezkej, bílej*) a také nahrazování *i/y* právě za dvojhlásku *ej* (*bejk, vozejk, mlejn*). Dvojhláska *ou* se zde ve slovech shoduje se spisovnou podobou (*nesou, mouka*). Běžný je výskyt *ej* za *aj* (*dej, d'elej, vejce*). Nedochovaly se zde některé starší varianty. Užívá se *ú* za starší *ó* (*kúň, vůz*), skupina *st'* nahradila starší *sč* (*šťestí, šťáva*), a také *úžení i* za starší *ie* (*víra, staveňi*).

Nářeční skupina středomoravská (hanácká) se dále člení na:

- Nářeční podskupinu centrální
- Nářeční podskupinu jižní
- Nářeční podskupinu východní
- Nářeční podskupinu západní

Zde se v jazykových projevech často objevují dlouhé samohlásky *é, ó*, namísto spisovného *i/y* či *ou* (*staré bék, vozék, nesó*).

Východomoravská nářeční skupina se člení na:

- Nářeční podskupinu severní (valašskou)
- Nářeční podskupinu jižní (slováckou)
- Západní úseky: hranický, kelčský, dolský

- Jihovýchodní úsek kopaničářský

Oproti předchozím skupinám, právě v této, dříve též nazývané moravskoslovenská, značně figuruje výslovnost *í/ý* (*starí bík* / v některých úsecích též ve výslovnosti *stary' býk*). Dvojhláska *ou* bývá nahrazována *ú* (*nesú, húser*). Slova začínající na *o-* se tak také vyslovují (*okno, oko, oheň*). Zachovala se tu starší verze hlásek *aj* (*daj, vajco*) i hlásek *sč* (*sčáva, sčestí*).

Slezská nářečí se dále dělí na:

- Podskupinu východní (Ostravská nářečí)
- Podskupinu západní (Opavská nářečí)
- Podskupinu jižní (Frenštátská nářečí)
- Nářečí slezskopolská (oblast Těšínska)

Dříve se tato skupina nazývala „Lašská“. Charakteristickým rysem pro tato nářečí je užívání výhradně krátkých samohlásek. Spisovné hlásky *í/ý*, *ou* jsou do jisté míry zachovány, ovšem vyskytují se ve zkrácené podobě jako *i/y*, *u* (*stary byk, huser, muka*). Typické a časté jsou krátké samohlásky (*mam, dam, vim*). Proběhlo zde úžení z *ie* na *í*, avšak opět v podobě s krátkými samohláskami (*vira, mira, staveňi*).

Přízvuk obvykle dávají na předposlední slabiku oproti klasickému přízvuku na první slabice.

2.4 Středočeská podskupina

Území středočeské nářeční podskupiny lze vytyčit širokým pásmem napříč Čechy. Nejvýrazněji se uplatňuje v okolí Prahy. „Severní hranici pak tvoří města Mělník, Nymburk, Poděbrady, Kolín, Čáslav a Chotěboř, z jihu to jsou města Rakovník, Hořovice, Příbram, Milevsko, Tábor, Pacov a Pelhřimov“ (Bělič, 1972, s. 221).

Pro středočeské nářečí je charakteristická absence zvláštních jazykových projevů. Určité jevy pak středočeská podskupina sdílí s okolními nářečimi, většina nese obecně český charakter. Zvláštnosti můžeme najít v západní části území. Nachází se zde lounsko-litoměřický úsek.

Společné znaky oblasti:

a) Hláskoslovné

- Dvojhlasčka ej ve slovních základech namísto ý/í (*vozejk, mlejn, bejt*)
- Úženi z é na í (*čerství mlíko*)
- Velmi častý výskyt protetického v před o (*vokno, voheň, voni*)
- Vypouštění počátečních hlásek u skupin str' -, sr' -, čr' (*třeča, utříhnout, tříbro*)
- Skupina hlásek sh- se zde vyslovuje sch- (*scháňet, schořet*)
- Zánik koncového -l v participu l-ovém (*řek, nes, ved*)
- Zkracování dlouhých samohlásek v koncovkách v dativu a lokálu (*slepíím, vo starím*) a v 1. osobě sg. přezenta u sloves (*vozim, vid'im*)
- Oblastně se může objevit disimilace š na č (*počta, lepčí*) Holub, Janečková, 1993, s. 55-56).

b) Tvaroslovné

- Koncovky -ma, -ama, -ema v 7. p. bez ohledu na mluvnický rod (*kostma, knihama, konvema*)
- Splynutí životných a neživotných tvarů adjektiv (*ti mladí kluci, ti starí domi*)
- Vypouštění pomocného slovesa, jestliže je 1. osoba sg. či pl. vyjádřena zájmenem a věta je v minulém čase (*já to vjed'el, mi to vid'eli*)
- Shoda nominativu a akuzativu pl. u maskulin životných (*dva kluci*) (Holub, 1993, s. 55-56).
- Dloužení koncových samohlásek u maskulin životných (*klucí, psí, chlapi*)
- Specifické rysy: v 7. pádu bez předložky (*jdu tam mámou*)
- Specifické skloňování přivlastňovacích adjektiv (*Petrovej kabát*)

2.5 Jihozápadočeská podskupina

Podle dělení Ireny Bogoczové můžeme rozlišit západnější a východnější části této podskupiny. Za západní část lze považovat okolí Klatov, Rokycan a Plzně. Západně od Domažlic se vyčleňuje domažlický úsek zajímavý svým chodským nářečím. Dále zde nalezneme úsek manětínský a stříbrský. Východní částí je okolí Strakonice, Tábora a Písku, jižněji pak okolí Sušice, Českých Budějovic, Třeboně, Jindřichova Hradce až

k Pelhřimovsku. Zvláštnostmi se odlišuje prachatický, doudlebský, jemnický a třešťsko-dačický úsek.

Společné znaky oblasti:

a) Hláskoslovné

- Neobjevuje se diftongizace i/ý na ej po sykavkách (*cítít, síto, vozík*)
- Místní a rodinná jména obsahující -ovi se vyslovují *Horazďojce/Horazďouce, Buďejce, Novákojc*
- Disimilace hláskových skupin u sykavek a zubnic (*bejzubej, babijce, zaplajte*)
- Zjednodušení skupiny stř- (*třílet, třep, třevíce*)
- Zbytky starým měkkých retnic bji, pji, mji, vji, fji (*ppjivo, bjič, vjidle*)
- Alternace r za d (*d'erek, bure, zjedavej, sjet*)
- Náslovné o- bez protetického v- (*okno, oko*)

b) Tvaroslovné

- Nesklonné tvary přivlastňovacích adjektiv (*taťinkovo bratr, sestřino děti*)
- Částečně nesklonná rodinná jména (*Burešoic*)
- Vyrovnání koncovky rodových zájmen lokálu v případě sg. maskulin a neuter měkké deklinace dle vzoru náš tvrdou deklinací dle vzoru ten (*vo našom, v čom, vo ňom*)
- Sponové sloveso být ve 2. osobě sg. v minulém čase má tvar *si*
- Odlišný tvar sloves od obecné češtiny (*mají, volají*)
- Koncovka nominativu pl. maskulina životného -í (*klucí, sousedí*)

2.6 Severovýchodočeská podskupina

Na rozdíl od jihozápadočeských nářečí jsou tato na severovýchodě naší země poněkud jednotnější. Patří sem oblast podještědská, podkrkonošská, náchodsko a také petácké nářečí v blízkosti Litomyšle.

Společné znaky celé oblasti:

a) Hláskoslovné

- Bilabiální výslovnost hlásky v se značí ů nebo w (*krew, zrowna, prawda, Václaw*)
- Změna sufixu -ovi na -oj u maskulin životných (*Petroj, strejcoj, starostoj*)
- Diftongizace í/ý na ej po sykavkách (*cejtít, sejto, vozejk*)
- Diftongizace í/ý na ej v instrumentálu feminin původních ja kmenů (*ned'elej, prácej, sestřeňicej*)
- Krácení samohlásek u slovtvorných přípon (*rohlik, králik, košik*)
- Krácení samohlásek u substantiv, adjektiv a sloves (*klukum, polim*)
- Dlouhá kmenová samohláska u dvojslabičných jmen a slov (*pěři, zéli, bóli*)
- Slovesný typ trpět má koncovku -al (*slišal, ležal, vid'al*)
- V podhůří užívané skupiny hlásek er, el za slabikotvorné r, l (*peršet, terhat, misel*)

b) Tvaroslovné

- Diftongizace -ej místo -í v instrumentálu feminin u původních ja kmenů (*prácej, nedělej*)
- Shoda v akuzativu a nominativu životných maskulin v pl. (*chovat králíci, pudem na pstruzi, pouš'et draci*)
- Koncovka -om v dativu rodinných jmen (*k Novákom, k Dejmalom*)
- Sloveso být ve funkci spony má tvar *seš*
- U sloves v préteritu přidán osobní morfém -s (*dals, četls, mělas*)

2.7 Jihovýchodočeská podskupina

Oblast označovaná tímto termínem leží částečně na území Čech, částečně na území Moravy, a právě proto dochází k významným rozdílům běžné mluvy obyvatel i na menších územních celcích. Zvláště na Moravě tíhnou jazykové prvky k východním nářečím jazyka, v západní části této podskupiny najdeme mnohé výrazy společné pro ostatní česká nářečí. Právě kvůli poloze tohoto území na rozhraní Čech a Moravy, se nářečí v této oblasti nazývají jako přechodová. Patří sem žďársko-bystrický úsek, kde je možné pozorovat časté projevy moravské krátkosti. Společné znaky

jihovýchodočeské nářeční podskupiny jsou převzaty převážně od Jaromíra Běliče. Jako doplňková literatura byly použity knihy A. Lamprechta, Zbyňka Holuba a Marie Janečkové, a také od S. Utěšeného.

Společné znaky celé oblasti:

a) Hláskoslovné

- Krátkost samohlásek (tzv. moravská krátkost) u substantiv typu *rana, blato, much*, a u infinitivních tvarů sloves (*dat, bit*)
- Dloužení samohlásek u slov *bábička, fára*
- Nprovedena změna hlásek šč na šť (*ščestí, ščípat, ščáva*)
- Změna spodoby hlásek tř- na stř- ve slovech jako *třešně > střešně*
- Okrajově se objevuje alternace d za r (*svarba d'erek, bure*)

b) Tvaroslovné:

- Skloňování tzv. moravským způsobem tvrdých i měkkých substantiv, v genitivu *noža, koňa, pekařa*, v dativu *biču, srcu*, a v akuzativu *rúžu, kašu*
- U sloves v 1. a 2. osobě pl. ve tvaru imperativu, která v 2. osobě singuláru mají/i, se používá tvar *pošlime, pomodlime*
- Ukazovací zájmena v plurálu mají tvar *tejch, tejm, tejma*, v jižní části pak *tich, tim, tima*
- Splynutí tvaru v nominativu s akuzativem v pl. životných maskulin v krátké i dlouhé podobě (*hoši, pro hoši, pstruzí, na pstruzí*)
- Tvar slovesa být má ve sponě tvar *seš*
- Užívání osobního morfému ve 2. osobě (*dals, četls, měls*)
- Zachování l-ového participia (*nesl, vezl*)

2.8 Západní středomoravská podskupina

Středomoravská nářeční skupina se rozprostírá na území centrální Moravy. V odborných publikacích můžeme narazit na označení hanácká nářeční skupina. Důvodem je takřka totožné území s regionem Hané. Dle Bogoczové (2012, s. 75) se aktuálně dělí na severní a jižní část. Ostatní území označuje jako západní a východní

okrajové úseky. Avšak obecně lze říci, že ze středomoravské dialektologické skupiny se vyčleňují další čtyři jednotlivé části a jednou z nich je západní středomoravská podskupina. Čerpám především z publikace Ireny Bogoczové (2009, s. 73).

Společné znaky celé oblasti:

a) Hláskoslovné

- obvykle zachovaný šestičlenný soubor krátkých vokálů (a, e, i, o, u, ê na místo y), a nebo systém běžný pětičlenný
- obvykle trojčlenný (á, é, ó), na severozápadě častěji pětičlenný (á, é, í, ó, ú) soubor dlouhých vokálů
- u slov jako *schoda* či *schořet* se vyslovuje *sch-*

b) Tvaroslovné

- provedena přehláska *čepice, kaše*
- vynechávání -l u sloves *nes, řek*
- u sloves 4. třídy v 3. os. plurálu užíván tvar *leží, prosí*, ale i *sedíjou, nosijou, bolijou*

3 Metodologie

3.1 Teoretické poznatky

Dialektologické metody jsou shodné s využitím v dalších společenských vědních oborech. Vždy musí splňovat základní pravidla jakéhokoli sociologického výzkumu. Musí být validní a reliabilní. Validita představuje právoplatnost získaných poznatků vzhledem ke skutečnosti. Reliabilita představuje spolehlivost. Lze ji vyjádřit v procentech a udává relativní nepřítomnost chyby a tím pádem hodnověrnost výzkumu. Důležité je „sebrat dostačující množství materiálů v odpovídající kvalitě.“ (Bogoczová, 2012, s. 130)

Bogoczová (2012, s. 126-152) vymezuje 3 fáze dialektologického výzkumu: 1. přípravná, 2. poznávací (empirická), 3. analytická a prezentační.

3.1.1 Přípravná fáze

Na samém počátku dialektologického, či jakéhokoli jiného, výzkumu je třeba si stanovit výzkumný problém, zvolit vhodný postup a formulovat cíl práce. Je vhodné, aby badatel měl o problému alespoň základní přehled. Následně je nutné se rozhodnout, jakých výzkumných nástrojů využije. Pro objektivnost celého výzkumu je důležité vhodně zvolit reprezentativní vzorek respondentů. Ten by měl náležitě zastupovat celou populaci. Pozornost bychom měli věnovat věku, vzdělání či pohlaví účastníků.

Přípravná fáze zahrnuje také pilotáž. Jedná se o jakousi formu předvýzkumu, která by měla odhalit případné metodologické nedostatky (např. nesrozumitelnost textu, nepřehlednost dotazníku, nevhodnost pořadí otázek, přílišná časová náročnost apod.)

3.1.2 Realizační fáze

V druhé fázi může výzkumník přejít k samotné exploraci, tedy k samotnému výzkumu v terénu. V dialektologii se nejčastěji využívá zvukových nahrávek autentických mluvených spontánních projevů. Tuto metodu jsme využili i pro získání potřebných dat k této dialektologické práci. Získané zvukové záznamy se následně foneticky přepisují. Tato metoda s sebou nese jisté nevýhody. Informátor může být z rozhovoru na diktafon či mikrofon nervózní, čímž může docházet ke zkreslení získaných poznatků. Časté je, že se mluvčí soustředí na spisovnou mluvu a správnou výslovnost, což působí kontraproduktivně. Řešením může být nahrávání na skrytý aparát, avšak zpětně je nutné požádat mluvčího o souhlas se zveřejněním získaného

materiálu. Vhodnou iniciativou ze strany výzkumníka je vést s informátorem dialog v jeho nářečí.

Jestliže vedeme řízené interview, je nutné, abychom si předem připravily vlákno otázek, ke kterým by se mohl informátor rád vyjádřit a témata, která by jej zaujala. Podstatný vliv by mohlo mít i prostředí. Volíme tedy takové, kde to nahrávaná osoba zná a cítí se tam dobře. Pro správné přepsání zvukového záznamu je nutné, aby v místnosti nahrávání nebyly nežádoucí šумы a další zvukové projevy, které by mohly znemožňovat kvalitní přepis.

Na konci setkání je dobré od informátora zjistit některé osobní informace. Je dobré znát pohlaví, přibližný věk, vzdělání, obor zaměstnání, místo trvalého bydliště, případně také původ jeho rodičů. Informace je vhodné doplnit o datum uskutečněné nahrávky a strohý popis prostředí a atmosféry. Nikdy neuvádíme celé jméno informátora.

3.1.3 Analytická fáze

V poslední fázi dochází ke zpracování veškerého získaného materiálu, jeho utřídění a následná prezentace veřejnosti. Vždy klademe důraz na dodržení etického kodexu.

3.2 Praktická metodologie

Teoretické členění a popis fází během výzkumu je popsán výše. Zde se zaměříme na průběh našeho výzkumu.

3.2.1 Přípravná fáze

Prvním úkolem bylo vymezení našeho bádání. Naším cílem byl popis běžné mluvy tří generací obyvatel v obci Havlíčkova Borová. Zvolení vhodných zástupců nebylo snadné. Obyvatelé nejevili o účast v tomto výzkumu velký zájem. Nakonec se nám podařilo získat nahrávky od dvou zástupců nejstarší generace, dvou žen střední generace a jedné ženy, jakožto zástupkyně nejmladší generace. Některé nahrávky realizovala po domluvě matka autorky. Matka má s těmito mluvčími bližší vztah, předpokládali jsme tedy, že se mluvčí zbaví již tak velkého ostychu a nervozity. Pro prostředí bylo voleno tak, aby se v něm respondenti cítili dobře a přirozeně. Nejčastěji

byly nahrávky realizovány v domácnostech mluvčích. V jednom případě to byla místní hospoda. V posledním případě vznikla nahrávka během výletu automobilem.

3.2.2 Realizační fáze

Výchozí metodou bylo nahrávání zvukových záznamů na diktafon. Tato fáze výzkumu byla poměrně komplikovaná. Většina dotázaných obyvatel nebyla ochotna vést dialog, který bude zaznamenáván a později dialektologicky rozebírán. Jejich obavy byly různorodé. Někomu vadil zvukový záznam a jeho pozdější uveřejnění, byť jim byla nabízena úplná anonymita. Jiní obyvatelé měli strach, že mluví „špatně“. Zástupci nejstarší a střední generace o nahrávání za účelem dialektologického výzkumu věděli předem. Můžeme se domnívat, že tento fakt začátky rozhovorů významně poznamenal. Mluvčí se snažili o spisovnou a vylepšenou mluvu. Později se mluvčí rozhovořili a jejich mluvený projev začal vykazovat běžené jazykové jevy, které se v obci vyskytují. Témata k hovoru byla různorodá, v závislosti na tom, čemu se chtěl sám mluvčí v hovoru věnovat. Nejstarší generace se věnovala vyprávění z dětství a mládí, střední generace v jednom případě také popisovala zážitky z mládí, v případě druhém se jedná o vyprávění o svém psovi. Nejmladší účastnice výzkumu vedla konverzaci o svém zaměstnání.

Rozdílný počet zástupců u nejmladší generace je zapříčiněn značnou nevolí ze strany nejmladšího obyvatelstva. Většina dotazovaných měla z výzkumu obavy. Dalším důvodem je nízký počet mladistvých, a v neposlední řadě migrace obyvatel do větších center. Za účelem zachycení co nejvěrnější podoby jazyka místních obyvatel probíhala komunikace ze strany autorky i její matky v obecné češtině, případně s jazykovými projevy, které se v obci běžně užívají.

3.2.3 Analytická fáze

V této fázi došlo na přepis zaznamenaných nahrávek do počítače pomocí fonetické transkripce. Jedná se o takový přepis, který se neřídí pravidly českého pravopisu. Hlávky se zaznamenávají tak, jak byly skutečně vysloveny. Slovní výrazy se necenzurují. Zaznamenávají se vycpávková slova, expresivní výrazy i výrazy vulgární bez záměrných korekcí. Následně může dojít k samotné analýze získaného materiálu. V některých případech se vyskytly komplikace s přepisem některých slov. Je to dáno špatnou artikulací, přeřeky nebo okolními zvuky. Promluvy budou rozebrány v rovině fonetické, morfologické a syntaktické. U jednotlivých jazykových prvků nalezneme odkaz na řádek konkrétní promluvy, kde se daný jev vyskytuje.

4 Praktická část

4.1 Nejstarší generace

Mluvu nejstarší generace reprezentují dva zástupci. Žena se jmenuje Marie, narodila se v roce 1930. Je vyučena. Trvalé bydliště v Havlíčkově Borové má celý život. Nyní je v důchodu. Nahrávku zachytila matka autorky, jelikož jsou s paní Marií v bližším příbuzenském vztahu, dobře se znají a často se stýkají. Rozhovor probíhal v domácím prostředí nahrávané ženy. Tématem hovoru bylo mládí respondentky.

Druhým zástupcem je muž. Jmenuje se Jiří a je narozen roku 1947. Taktéž strávil celý svůj život v obci Havlíčkova Borová. Vyučen zedníkem a stále si touto profesí příležitostně přivydělává. Autorka s ním vedla dialog o jeho dětství a mládí. Postupně se velice rozpovídal a bylo znát jeho nadšení, že může své zážitky někomu sdělit. Rozhovor probíhal v místní hospodě.

4.1.1 Fonetický rozbor

a) Obecně české rysy

Diftongizace ej za í/ý

Jedná se o “důležitý rys obecné češtiny, místy se objevuje i na Moravě.” (Bogoczová, 2012, s. 32)

Promluva č. 1: *dobejval se* (17. ř.), *tejden* (21. ř.), *to muselo bejt* (101. ř.).

Promluva č. 2: *bejvali* (36. ř.), *tejden* (41., 42. ř.), *muselo bejt* (69. ř.), *vejprask* (104. ř.), *von bi bejval mňel* (119. ř.),

Diftongizace ou za ú

„Změna pobíhala nejdříve v *au* a je typická pro česká nářečí v užším smyslu.“ (Bogoczová, 2012, s. 34)

Promluva č. 1: *koupali* (60. ř.), *vykoupali* (60. ř.), *sloužila* (91., 93. ř.), *dlouhos* (126. ř.), *dlouho* 127. ř.).

Promluva č. 2: *skoušeli* (5. ř.), *fstoupit* (26. ř.), *houpnul* (86. ř.), *šoupnul* (98. ř.), *nekoukal* (112. ř.), *koukla* (152. ř.).

Úžení í za é

Promluva č. 1: *navlíkali* (34., 35. ř.), *navlíct* (35. ř.), *mlíkární* (147. ř.).

Promluva č. 2: *večír* (32. ř.), *vodvíst* (77. ř.), *chlívi* (80. ř.), *do vokínka* (96. ř.), *polífkou* (116. ř.), *vlítl* (116. ř.), *chlívek* (154. ř.).

Protetické v-

„Je typické pro nářečí česká a pro západní části nářečí středomoravského.“
(Holub, Janečková, 1993, s. 53)

Promluva č. 1: *votpolední* (11., 22., 47., 158., 163. ř.), *vono* (24. ř.), *den vodevřeních dveří* (56. ř.), *vo nákim přepadávání* (62. ř.), *vona* (63., 74., 104., 104., 163. ř.), *von* (63., 77., 104. ř.), *vono* (74. ř.), *votsťehování* (116. ř.), *vo ní nic neví* (129. ř.), *voňi* (152. ř.), *vobjednat* (165. ř.), *vobaleňi* (166. ř.).

Promluva č. 2: *vot* (11., 39., 40. ř.), *vodešli sme* (11. ř.), *vo púl* (44. ř.), *vobrostlo to* (69. ř.), *vona* (73., 124. 126. 132., 133., 143. ř.), *vodvíst* (77. ř.), *vocasem* (87. ř.), *voňi* (93. ř.), *vo* (94., 115., 120. ř.), *von* (94., 97., 111., 115., 119., 156. ř.), *do vokínka* (96. ř.), *votstrčil* (116. ř.), *vodjela* (126. ř.), *vopisoval* (137. ř.), *vopsaní* (139. ř.), *vostuda pro vobec* (144. ř.), *vono* (67. ř.).

Skupina hlásek sh- se vyslovuje sch-

Promluva č. 1: nevyskytuje se

Promluva č. 2: *schořel stoch* (67. ř.).

Vynechání hlásek uvnitř slov

Promluva č. 1: *támle* (6. ř.), *kerej* (16., 79. ř.), *tenle* (25. ř.), *esi* (26. ř.), *tole* (29. ř.), *misim* (30., 115., 130., 149., 159., 164. ř.), *zlášť* (34. ř.), *jesi* (63., 149., 160. ř.), *vemou* (103. ř.), *puđu* (104. ř.), *takle* (116., 142., 143. ř.), *tule* (133. ř.), *tile* (156. ř.), *túle* (156. ř.).

Promluva č. 2: *jesi* (5. ř.), *takích* (48. ř.), *normáňe* (71., 104., 122. ř.), *kerá* (131. ř.), *pučit* (137. ř.), *protže* (156. ř.).

Vynechání hlásek na začátku slova

Promluva č. 1: *diš* (14., 15., 67., 144. ř.), *menoval* (104., 113. ř.), *proři Olšanskejm řbitovím* (106. ř.), *de* (114. ř.), *menovali* (142. ř.).

Promluva č. 2: *diš* (7., 10., 21., 25., 39., 67., 126., 133., 134. ř.), *menoval* (20., 142. ř.), *neska* (43., 88. ř.), *dicki* (95., 137. ř.), *dibis* (126. ř.), *menovala* (155. ř.).

“Pro hřbitov se na území naší republiky také používá výraz krchov. Často se vyskykují jako dublety. Mapa v ČJA 2 s. 413 nezachycuje zjednodušení souhláskové skupiny hř- > ř- (hřbitov > řbitov). Ke změně hř- > ř- v.” (Balhar, 2012, s. 412)

Vynechání náslovného j před e

Promluva č. 1: *ešře* (3., 142. ř.), *esi* (26. ř.).

Promluva č. 2: *ešře* (19., 61., 69., 72., 95., 130., 157. ř.).

Krácení samohlásek uvnitř slov

Promluva č. 1: *f Třebiči* (2. ř.), *něco říkali* (62. ř.), *říkala* (65. ř.), *jezdila sem s ním* (107. ř.), *říkalo se* (153. ř.).

Promluva č. 2: *tím prakem* (30. ř.).

Krácení samohlásek u sloves v přítomnosti

Promluva č. 1: *povidat* (3. ř.), *nevím* (32., 33., 142. ř.), *říkalo* (156. ř.).

Promluva č. 2: *podívat* (55., 56. ř.), *musím* (66., 138. ř.), *povídá* (88., 134. ř.), *vičistím* (147. ř.).

Krácení samohlásek na konci slov

Promluva č. 1: *maji* (26. ř.), *přepadávají* (87. ř.).

Promluva č. 2: nevyskytuje se

Haplologie

Tímto termínem je označeno vynechávání podobných či stejných hlásek, hláskových skupin nebo celých slabik v toku řeči.

Promluva č. 1: *ňákího* (43. ř.), *ňákím* (79. ř.), *ňákou* (87. ř.), *přetím* (97., 101, 102. ř.),

Promluva č. 2: *ňákí* (36. ř.), *ňáká* (73., 124. ř.), *ňákej* (94., 156., 160. ř.), *přetou* (95. ř.), *pře sem bil malej* (125. ř.).

b) Nářečně specifické rysy

Středočeská podskupina:

Diftongizace i/í na ej po sykavkách

Promluva č. 1: *v lesejčku* (17.ř.), *lesejček* (88. ř.).

Promluva č. 2: *cejřili* (81. ř.).

Severovýchodočeská podskupina:

Bilabiální výslovnost

Promluva č. 1: *domowňik* (16.ř.).

Promluva č. 2: *poudám* (138. ř.).

Typická haplogogie

Promluva č. 1: *d'áli* (37. ř.).

Promluva č. 2: *d'ála* (21. ř.), *ud'áli* (27., 33., 143. ř.), *d'ál* (97. ř.), *d'áli* (115. ř.),
ned'eál (136. ř.).

Krácení ve slovtvorné příponě: typ rohlik, kolik

Promluva č. 1: *f Třebiči* (2. ř.).

Promluva č. 2: nevyktyuje se

4.1.2 Morfologický rozbor

a) Obecně české rysy

Unifikace koncovky u adjektiv

Promluva č. 1: *dřevjení schodi* (16. ř.), *samí holki* (19., 20. ř.), *bavlnění punčochi* (42. ř.), *velikí námňestři* (62. ř.), *to je hrozní* (84. ř.), *k jiní paňi* (103. ř.), *takoví dlouhí baráki* (106. ř.), *velkí lid'i* (149. ř.).

Promluva č. 2: *známí hercí* (16. ř.), *krásní d'ectví* (28. ř.), *žádní počítače* (28. ř.) *bílí tričko* (28. ř.), *zralí jahodi* (34. ř.), *ve starí budovje* (109. ř.), *na visokí škole* (128 ř.), *ruskí slovíčka* (135 ř.).

Unifikace koncovky -ma v instrumentálu plurálu

“Instrumentál v množném čísle všech skloňovacích typů i rodů má koncovku – ma, -ama, -ema.” (Lamprecht, 1976, s. 17)

Promluva č. 1: *motorki s dvouma sedadlama* (76. ř.).

Promluva č. 2: nevysktyuje se

“Forma dvouma vznikla kontaminací podob dvěma a dvoum (a pod vlivem zakončení instrumentálu).” (Balhar, 2014, s. 400)

Vynechaná koncovka

Promluva č. 1: *dem* (61. ř.), *valilo se to dom* (73. ř.).

Promluva č. 2: *říc* (5. ř.), *chcem* (5. ř.), *pijem nebo nepijem* (52. ř.), *řek* (159. ř.).

Ve většině případů se jedná o 1. osobu plurálu indikativu přítentá, kde je užita koncovka -m, namísto spisovné verze -me. “Tento tvar je hodnocen jako hovorový.” (Balhar, 2014, s. 424)

Zánik koncovky -l v participiu l-ovém

Promluva č. 1: *zatrch* (127. ř.).

Promluva č. 2: *přehoup* (88. ř.), *vines* (89. ř.), *přečet* (145. ř.).

b) Nářečně specifické rysy

Středočeská podskupina:

Vynechání předložky

Promluva č. 1: *tou Jarkou* (11. ř.).

Promluva č. 2: *nevyskytuje se*

Severovýchodočeská podskupina:

Osobní formant -s připojovaný ke slovesům, zájmenům, příslovci a částicím

Promluva č. 1: *mohlas* (54. ř.), *skončilas* (58. ř.), *cos cht'ela* (59. ř.), *takis sloužila* (93. ř.), *žes sloužila* (93. ř.), *jakos d'ála chůvu* (110. ř.), *nevařilas* (112. ř.), *jag dlouhos tam bila* (126. ř.).

Promluva č. 2: *a jens přešlapovala* (108 ř.), *jaks povolovala* (123. ř.), *dibis* (129. ř.), *navlíklas* (151. ř.), *takles to hod'ila* (151. ř.).

Dlouhá koncovka -í v nominativu pl. maskulin životných

Promluva č. 1: *šílenci* (85. ř.).

Promluva č. 2: *klucí* (2., 56. ř.), *filmaří* (2. ř.), *hercí* (16. ř.), *sňehuláci* (21. ř.), *bejčí* (27. ř.), *soustružníci* (56. ř.), *kancí* (71., 74. ř.), *tam měli jezedeáci bejčí* (80. ř.), *kozlí* (80., 83. ř.), *policajťí* (103 ř.), *svjetcí* (119. ř.), *vrapčáci* (143. ř.), *koňící* (151. ř.).

Balhar (2014, s. 154) uvádí: “Na většině území národního jazyka se vyskytuje forma klucí. Podoba klucí je rozšířena v jz. polovině Čech s přesahem na Slavonicko; dva areály dále vytváří na Moravě: na sev. Brněnsku a na vých. okraji střm. nářečí.” Graficky je to znázorněno v *Českém jazykovém atlasu 4* na straně 153.

Typ viděl jsem králíci/í

Promluva č. 1: nevysktuje se

Promluva č. 2: *viháňela nás jako mladí kluci* (73. ř.), *tam měli jezedeáci bejci* (80. ř.).

4.1.3 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Diftongizace ej za í/ý

Promluva č. 1: *každej* (21. ř.), *žádnej* (47., 129. ř.), *proři Olšanskejm řbitovúm* (106. ř.),

Promluva č. 2: *f Železnejch Horkách* (7. ř.), *celej* (12. ř.), *drcenej polistirén* (22. ř.), *jakej* (23. ř.), *každej tejden* (41., 42. ř.), *muselo bejt* (69. ř.), *ňákej takovej* (102. ř.), *komunistickej* (120. ř.), *ruskej* (132 ř.), *Lipskej* (156. ř.).

Diftongizace ou za ú

Promluva č. 1: *vemou* (103. ř.), *takovou* 121. ř.),

Promluva č. 2: *potřebujou* (2. ř.), *lehnou* (27. ř.),

Úženi í za /é v příponách a koncovkách

Promluva č. 1: *obuvnickí* (6. ř.), *dřevjení* (16. ř.), *samí holki* (19., 20. ř.), *v Zeleního ulici* (27. ř.), *takoví punčochi* (42. ř.), *bavlnění* (42. ř.), *velikí námňestí* (62. ř.), *špinaví* (73. ř.), *hrozní* (88. ř.), *malího* (94., 107. ř.), *k jiní paňi* (103. ř.), *takoví dlouhí baráki* (106. ř.), *do tí chotbi* (109. ř.), *votstěhovaní* (116. ř.), *do slaní vodi* (155. ř.), *tile bílí* (156. ř.), *celí* (158., 162. ř.), *zabalení* (159. ř.).

Promluva č. 2: *f šedesátím sedmím* (1. ř.), *ud'elání koule* (21. ř.), *to je dobrí* (15.), *d'ectví sme mňeli krásní* (28. ř.), *žádní počítače* (28. ř.), *bílí tričko* (28. ř.), *zralí jahodi* (34. ř.), *natrhali jsme si zelení* (35. ř.), *v Boroví* (38., 42. ř.), *v Loseňici Malí* (42. ř.), *pjekní* (50. ř.), *na jezedeáckím* (66. ř.), *f šedesátím pátím, šedesátím třeřím* (68. ř.), *jednoho černího, jednoho bílího* (72. ř.), *takoví* (93. ř.), *bježní* (121. ř.), *na visokí škole* (128. ř.), *vopsaní* (139. ř.), *omezovaní* (140. ř.), *bježní* (149. ř.).

4.1.4 Stylistický rozbor

Promluva č. 1: Paní Marie reagovala na kladené otázky a často udržovala s tazatelkou kontakt pomocí **kontaktoých slov** *viš* (23., 27., 29., 35. ř.), *viť* (30. ř.). Často se objevuje **elipsa** *a do Přibislavi devjet kilometrú* (8. ř.), *Kluka věčího a jednoho malího* (105. ř.), *já sem musela, že chodíme do kina* (137. ř.). Běžným jevem je také **apoziopeze** *Jarka si mислеla, ták...* (72. ř.), *V lese sem se domluvila...* (100. ř.). *Ňákou*

holku, šla s práce a přepadne jí a... (87.ř.). Z důvodu nepřipravenosti mluvenostního projevu je možné v této větě pozorovat také **anakolut**. Dále si můžeme všimnout **samostatného větného členu** v postpozici *Ta si pak vzala někoho Rakušana, četníka* (43. ř.) nebo antepozici *Kino, tam bilo něgde?* (53. ř.), **převráceného slovosledu** *že na raňi aš* (163. ř.) **přímé řeči** „Pane Kolouch, neska sem jezdil na kozlovi“ (88. ř.), „Já ťi Vlastíku vjeřím, já to i cejtím“ (89. ř.), „Máš pravdu, nebudu se učit, ti krávo jedna“ (136. ř.) a častého **opakování** *Tam to bilo, tam jen nás bilo* (15. ř.), *A bil, bil tam to* (15. ř.), *vječinou za štrnáct dní. Za štrnáct dní.* (22. ř.). Nelze si nevšimnout velmi častého uvozování vět částicí *no*.

Promluva č. 2: Mluvčí v tomto rozhovoru používal poměrně dlouhé a květnaté věty. To se pochopitelně odrazilo v syntaktické rovině. Můžeme pozorovat **anakolut** *No a ráno, dicki diš se filmovalo, přišli sme do školi, a diš se filmovalo, tak voňi tam zavolali a ti nám řekli, gdo je vot filmu, tak sme vodešli a třeba celej den sme vůbec nebili f zábjeru, jenom sme čakali esi jo nebo ne* (10. ř.), *A bili zábavi, že mi sme chodili na zábavi, né jak chodí neska aš v jedenáct hodin, ale mi sme chodili už f sedum, vopúl sedmí sme bili, abisme si chitli stúl, abisme tam jako parta sedeli* (42. ř.). Zvláštností je **kontaminace** větných vazeb *diš ťe rafnu, tak ses musela sezout bačkori* (105. ř.), *A táta, jak přišel z dolú, votstrčil políčku, vlítl do školi a svje mu jí natáhnul* (116. ř.). V promluvě se často objevuje **apoziopeze** *Jana Brejchová, Kemr...* (16. ř.), *No a diš jako f tom filmu postrílel ten dobytek v pivováře, že jo, že...* (25. ř.), *To bilo jak...* (104. ř.), *No, co ešće, takovi ti...* (93. ř.), zde si můžeme povšimnout také **řečnické otázky** *co ešće* (93. ř.), dále **opakování** slov *bili zábavi, že mi sme chodili na zábavi* (42. ř.), *u pivára, tak tam bili ešće f piváře* (79. ř.), *Něco, něco se řešilo* (103. ř.), **oslovení** *Pane Kolouch* (88. ř.), *Vlastíku* (89. ř.), *Kolouchu* (129. a 134. ř.) či **samostatný větný člen** *Dokonce mu táta náš dal přes dršku, ve škole* (113. ř.). Mluvčí používal **kontaktná slova** *víš* (53. ř.) a kontaktné **věty tázací** *To sem říkal vo tom chlapovi?* (93. ř.), čímž udržoval kontakt s tazatelkou. Můžeme pozorovat **parazitní výrazy** *jako* (25., 66., 67. 71. ř.), *Jéžišmarja* (64. ř.), *jak se říká* (79., 80. ř.), *normáňe* (112. ř.), *vlasňe* (160. ř.).

4.2 Střední generace

Také střední generace má dva zástupce. Jsou to ženy. První z nich se jmenuje Marie. Narodila se roku 1957. V Havlíčkově Borové žije asi 30 let. Pracuje jako

laborantka ve firmě Pleas a.s. Nahrávku zaznamenala matka respondetky, jelikož jsou to sestřenice a často se navštěvují. Rozhovor byl pořízen v domácnosti paní Marie. Její promluva se věnuje vzpomínkám na školní léta a jejímu bývalému i současnému zaměstnání.

Druhou ženou střední generace je Marcela. Narodila se roku 1966. Pochází z Kráské Vsi u Havlíčkova Brodu. V Havlíčkově Borové žije taktéž 30 let. Aktuálně zastává práci knihovnice a pracovnice Muzea Karla Havlíčka Borovského v Havlíčkově Borové. Rozhodla se vyprávět o svém psovi. Její vyprávění bylo velice plynulé, tudíž nebylo potřeba do hovoru příliš zasahovat. Záznam byl pořízen v domácnosti paní Marcely.

4.2.1 Fonetický rozbor

a) Obecně české rysy

Diftongizace ej za í/ý

Promluva č. 3: *bejt* (46., 77., 178., 179. ř.), *tejdnu* (143. ř.), *po tejdnu* (161. ř.), *bejvalá* (184. ř.), *přikrejvat* (200. ř.).

Promluva č. 4: *bejt* (50., 60., 83., 98. ř.), *přebejvá* (112. ř.).

Diftongizace ou za ú

Promluva č. 3: *nastoupila* (96., 120., 148. ř.), *vedoucí* (122. ř.), *dlouho* (158. ř.), *skoušíme* (163. ř.), *sloužit* (196. ř.).

Promluva č. 4: *pavoučí* (7. ř.), *houf* (9. ř.), *krouhal* (16. ř.), *dlouho* (26. ř.), *dlouhej* (41. ř.), *trouba* (42., 80. ř.), *sousedú* (73. ř.), *kousnout* (81. ř.), *nekous* (87. ř.), *zabouchla* (100. ř.).

Úžení í za é

Promluva č. 3: *mího* (88. ř.), *díl* (130. ř.), *do dílki* (165., 170. ř.).

Promluva č. 4: *vihlidne* (77. ř.).

Protetické v-

Promluva č. 3: *voňi* (31., 32. ř.), *vodvážel* (44. ř.), *vona* (44., 140. ř.), *votpoledne* (49., 79., 153. ř.), *votpolední* (68., 86., 152. ř.), *vo něčem* (72. ř.), *voňi* (91., 92., ř.), *vopčas* (93. ř.), *vodešla* (95., 185. ř.), *nevotpovídala* (104. ř.), *vod* (144., 147. ř.), *vobrazofce* (182. ř.).

Promluva č. 4: *vopatrňe* (17. ř.), *vobluda* (24. ř.), *votevřít* (25. ř.), *vokoukali* (29. ř.), *von* (29., 44., 80., 90., 97. ř.), *votočil* (37. ř.), *vo* (45. ř.), *votpis* (47. ř.), *vobouch* (50. ř.), *votlačeňini* (54. ř.), *voslintal* (72. ř.), *vot* (73., 82. ř.), *vodnes* (74. ř.), *vono* (86. ř.), *voňi* (107. ř.).

Vynechání hlásek uvnitř slov

Promluva č. 3: *začla* (58., 59. ř.), *vlasňe* (63., 66., 70., 138., 140., 143., 150., 176., 178., 85. ř.), *kerá* (88. ř.), *f kerím* (129. ř.), *ňákou* (160. ř.), *jesi* (164., 165. ř.), *kerí* (177., 184. ř.), *kerej* (180. ř.), *nepudu* (194. ř.).

Promluva č. 4: *kerej* (10. ř.), *vlasňe* (26., 29., 47., 56., 63., 71., 92., 95., 97., 102. ř.), *přídou* (87. ř.), *jesi* (91. ř.).

Vynechání hlásek na začátku slova

Promluva č. 3: *dicki* (14., 94., 161., 202. ř.), *diš* (66., 69., 164., 195., 196. ř.), *spomínala* (97. ř.), *spomínám* (105. ř.), *neska* (107. ř.), *menovat* (118. ř.), *dou* (177., 178. ř.).

Promluva č. 4: *de* (41. ř.), *dicki* (56., 76., 77., 114. ř.), *diš* (62., 69., 86., 105., 112. ř.).

Vynechání náslovného j před e

Promluva č. 3: *ešte* (66., 171. ř.).

Promluva č. 4: *eš'ě* (87. ř.).

Krácení samohlásek u sloves v přítomnosti

Promluva č. 3: *řikám* (106. ř.), *nepovídám* (109. ř.), *nevím* (122., 132., 177., 197. ř.).

Promluva č. 4: *řikám* (19. ř.), *pusťim* (63., 77. ř.), *nevím* (68., 81., 92., 106., 111. ř.), *mislím* (104., 106. ř.).

Krácení samohlásek na konci slov

Promluva č. 3: *paňi* (127., 160. ř.), *neňi* (63., 86. ř.).

Promluva č. 4: nevyskytuje se

Haplologie

Promluva č. 3: *ňáko* (180. ř.).

Promluva č. 4: *ňákou* (77. ř.).

b) Nářečně specifické rysy

Středočeská podskupina:

Diftongizace i/í na ej po sykavkách

Promluva č. 3: nevyskytuje se

Promluva č. 4: *cejtil* (35. ř.).

Severovýchodočeská podskupina:

Typická haplogie

Promluva č. 3: *d'áli* (126. ř.), *d'ála* (140. ř.).

Promluva č. 4: *d'eál* (94. ř.).

Bilabiální výslovnost

Promluva č. 3: *domowňík* (77. ř.), *zrowna* (159. ř.).

Promluva č. 4: nevyskytuje se

Jihozápadočeská podskupina:

Alternace r za d

Promluva č. 3: *tera* (56., 75., 167. ř.).

Promluva č. 4: nevyskytuje se

4.1.2 Morfologický rozbor

a) Obecně české rysy

Unifikace koncovky u adjektiv

Promluva č. 3: *různí hři* (14. ř.), *fšichňi sme bili richlí* (25. ř.), *povini učeňi* (68. ř.), *pjekní roki* (71. ř.), *ňákí pánské náfšteví* (77. ř.), *hotoví kapesňíki* (123. ř.), *různí mašličky* (126. ř.), *ňejakí víbjeroví řízeňi* (142. ř.).

Promluva č. 4: *dvoumetroví ploti* (12. ř.), *malí ploti* (13. ř.), *noví sedačky* (49. ř.), *takoví intenzivní utíkáňi* (61. ř.), *kteří mu nevoňej* (88. ř.).

Unifikace koncovky –ma v instrumentálu plurálu

Promluva č. 3: *s ňima* (7. ř.), *za náma* (22. ř.), *ťema krajema* (202. ř.).

Promluva č. 4: *s náma* (21. ř.), *dvouma rukama* (47. ř.), *s ostatňíma psama* (64. ř.), *s kterejma* (65. ř.), *s ňima* (72. ř.), *za klukama* (86. ř.), *za dveřmama* (100. ř.), *s ťema chlapama* (105. ř.).

Další varianty výrazu (s) nimi zachycuje mapa v ČJA 4, s. 367. “Jz. polovina Čech a jz. Morava s dosahem až k Boskovicím a Brnu jsou charakterizovány formou nima.” (Balhar, 2014, s. 364)

Vynechaná koncovka

Promluva č. 3: *díl* (130. ř.), *spolupracujem* (185. ř.), *maj* (203. ř.).

Promluva č. 4: *maj* (30. ř.), *nadávaj* (84. ř.), *nevoňej* (88. ř.), *nemaj* (107. ř.).

Zánik koncovky –l v participiu l-ovém

Promluva č. 3: *nased* (22. ř.).

Promluva č. 4: *ukrat* (73. ř.), *nekous* (87. ř.).

b) Nářečně specifické rysy

Tvar -ovic v genitivu plurálu

Promluva č. 3: nevyskytuje se

Promluva č. 4: *sousedovic* (66. ř.).

Severovýchodočeská podskupina:

Osobní formant -s připojovaný ke slovesům, zájmenům, příslovcí a částicím

Promluva č. 3: *abis šla* (31. ř.), *žes začla* (58. ř.), *bidlelas* (64. ř.), *jaks djižd'ela* (149. ř.), *cht'elas* (175. ř.).

Promluva č. 4: nevyskytuje se

Tvar -ů v genitivu plurálu přivlastňovacích jmen

Promluva č. 3: nevyskytuje se

Promluva č. 4: *Bencú* (89. ř.).

Tvar *Novákú* je velmi rozšířený. Tento jev zachycuje mapa v ČJA4, s. 333.

4.2.3 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Diftongizace ej za í/ý

Promluva č. 3: *milej pán* (22. ř.), *druhej* (47. ř.), *pjeknej* (78. ř.), *velkej* (107. ř.), *hotovejch* (144. ř.),

Promluva č. 4: *blázňivej* (1. ř.), *k malejm* (3. ř.), *úžasnejch* (9. ř.), *kerej* (10. ř.), *pěroveň* (15. ř.), *povlečenej* (15. ř.), *připravenej* (17. ř.), *celej* (25. ř.), *chitrej* (31. ř.), *mazanej*

(32. ř.), *každej* (32. ř.), *rozmazlenej* (38. ř.), *dlouhej* (41. ř.), *takovej* (42., 94. ř.), *připosranej* (44. ř.), *tlustej starej* (53. ř.), *mňekej* (55. ř.), *nemocnej* (60. ř.), *vitipovanejch* (65., 104. ř.), *ktorejma* (65. ř.), *žádnej* (85. ř.), *visokej mušskej* (93. ř.), *visokej* (94. ř.), *slušnej* (98. ř.), *známej* (102. ř.), *disciplinovanej* (108. ř.), *celej* (115. ř.).

Diftongizace ou za ú

Promluva č. 3: *velikou* (4. ř.), *hlubokou* (9. ř.), *samotnou* (13., 14. ř.), *strašnou* (23. ř.), *sou* (40. ř.), *náhodou* (88., 159. ř.), *nějakou* (138. ř.).

Promluva č. 4: *druhou* (21. ř.), *takovou* (46. ř.), *sou* (71. ř.), *neukradnou* (73. ř.), *přídou* (87. ř.), *chalupou* (97. ř.), *celou* (102. ř.).

Změna í za e/é v příponách a koncovkách

Promluva č. 3: *nič jiního* (20. ř.), *různí hri* (14. ř.), *otborního* (36. ř.), *sklářského* (36. ř.), *takovího* (38. ř.), *z/do Boroví* (42., 112., 120., 153. ř.), *dobří* (47., 104., 127. ř.), *takoví* (47., 52. ř.), *přitažení* (47. ř.), *f pjetasedumdesátím* (55., 56. ř.), *f sedumdesátím druhím* (55. ř.), *skvjelí* (59. ř.), *lechčí* (62. ř.), *povíní* (68. ř.), *pjekní* (71. ř.), *vo něčem jiním* (72. ř.), *skvjelí* (76. ř.), *ňákí pánský nášťěvi* (77. ř.), *celí* (80. ř.), *veselí* (83. ř.), *osumdesátím* (95. ř.), *špatní* (103. ř.), *ženckí* (103. ř.), *hrozní* (106. ř.), *víživní* (119. ř.), *hotoví* (123. ř.), *různí* (126., 163., 164., 166. ř.), *devadesátím druhím* (129. ř.), *nejakí vibjeroví* (142. ř.), *púl jední* (153. ř.), *po desátí* (154. ř.), *jakí* (171. ř.), *ťeščí* (172. ř.).

Promluva č. 4: *velkího* (4. ř.), *nádherní* (7. ř.), *dvoumetroví* (12. ř.), *malí* (13., 51. ř.), *žádní* (23. ř.), *velkí* (24., 46., 83. ř.), *f určítím* (28. ř.), *podrápaní* (32. ř.), *takoví* (40., 79., 110. ř.), *noví* (49. ř.), *za sví* (49. ř.), *f každím* (49. ř.), *takoví intenzivní* (61. ř.), *zlí* (63. ř.), *zdevastování* (67. ř.), *malí* (71., 82. ř.), *správní* (74. ř.), *vohromní* (74. ř.), *druhí* (75. ř.), *uslintaní* (76. ř.), *bojoví* (83. ř.), *některí* (87. ř.), *vitipování* (88. ř.), *vitipováního* (91. ř.), *otevření* (96. ř.), *takoví fousoví* (101. ř.), *ženckí* (105., 110. ř.), *siroví* (112., 113. ř.), *liboví* (113. ř.).

Krácení samohlásek

Promluva č. 3: *nevím* (122., 132., 177., 197. ř.).

Promluva č. 4: *ťim* (2., 36., 106. ř.), *po svim* (58. ř.), *v minulim* (59. ř.)⁶, *pustím* (63., 77. ř.), *nevím* (68., 81., 92., 106., 111. ř.), *mislim* (104., 106. ř.), *s ňim* (107. ř.).

⁶ Adjektivní slkoňování, vzor mladý

4.2.4 Syntaktický rozbor

Promluva č. 3: Mluva paní Marie obsahuje značné množství **parazitních** výrazů. Autorka uvádí pouze pár příkladů: *že jo* (8., 19., 40., 44., 47., 49., 52., 59. ř.), *vasně* (40., 54., 63., 66., 70., 112., 135. ř.), *jako* (34., 41., 46., 53., 59., 71. ř.), *jakobi* (18. ř.). Hojně se objevuje **kontaktové** spojení *že jo* (8., 44., 47., 52., 59., 71. ř.). Dále se v promluvě vyskytuje **apoziopeze** *Šli sme do...* (18. ř.), *protože tam bil uš můj...* (28. ř.), *a virazili sme teda...* (43. ř.), *Ve třetáku uš...* (50. ř.), **anakolut** *F Modlíkovje bila hospůtka, tak nás šlo asi deset, že jo, a kamaráda nenapadlo nič jiního, neš mňel prak, vistřelil a tam jednomu pánovi vistřelil, virazil vokno, že jo* (19. ř.), *No, přijeli sme tam, že jo, i gdiš teda na internát sem si to moc nepřetstavovala, že to bude jako žužo, protože sem nebila zviklá bejt nigde sama.* (45. ř.), **opakování** slov *Samotnou no, samotnou* (14. ř.), *No, rúzní, rúzní hri sme hráli* (14. ř.), *Napřet sme bidleli na internáte, že jo, bidlela sem s tou kamarátkou a ešte jedna holčina ze Žiškova Pole s námi bidlela.* (65. ř.) a **inverze** slovosledu *Brácha starší* (30. ř.), **Na Stvořidla sme chodili, nó** (83. ř.). V některých větách lze spatřit **upřesnění** výpovědi *s kamarádkou z Boroví, z jednou, tagže sme bili dvje* (42. ř.), *a vona jela, ta kamarátka, jela sama* (44. ř.), *zbitek bili kluci, chlapi, že jo* (76. ř.).

Promluva č. 4: Tok řeči paní Marcely byl velmi souvislý. Tazatelka nemusela téměř vůbec do její promluvy zasahovat. Možná právě proto zde nejsou patrné kontaktové prostředky, které je možno vidět v ostatních projevech. Naopak se nám zde nově objevuje vyjádření pomocí **citoslovcí** *baf, baf, baf* (40. ř.), *vrf, vrf a vrrr* (103. ř.) a **přirovnání** *a vezla si ho vzádu jako miminko s porodnice* (16. ř.), *tak je dlouhej jako žirafa* (41. ř.), *a von drží jak trouba* (80. ř.). Lze zde narazit na odchylky od větné stavby, jako je například **elipsa** *dveře podrápaní, dlažba podrápaná* (32. ř.), **atrakce** *a tam u těch lidí nám vybjehlo naproti houf čtíř úžesnejch medvítkú* (9.ř.), **opakování** *nejtluščí Aristo, kerej bil tenkrát nejtlusčí* (10. ř.), *Paňička si ho odvezla na polštáři, mňěla polštár, péřovej polštár* (15. ř.), v této větě se zároveň objevuje **upřesnění** konstatované skutečnosti. Také zde můžeme spozorovat **řečnickou otázku** *a co teda ještě vo tobje řekneme* (45. ř.). Ani v této promluvě nechybí obvyklý výskyt **parazitních** výrazů *vasně* (26., 29., 47., 56., 58., 63., 71. ř.), a *jako* (2., 29., 49., 64., 72., 76., 83., 87. ř.).

4.3 Nejmladší generace

Nejmladší generaci obyvatel v Havlíčkově Borové zastupuje slečna Kristýna. Je narozena roku 1991. V Havlíčkově Borové žije celý život. Pracuje jako dělnice ve firmě TPK s. r. o. Dialog probíhal v jedoucím automobilu, proto je možné zaznamenat mírně rušivé zvuky v pozadí. Kristýna původně o nahrávce nevěděla. Můžeme usoudit, že právě proto je její projev naprosto spontánní a otevřený.

4.3.1 Fonetický rozbor

a) Obecně české rysy

Diftongizace ej za í/ý

Promluva č. 5: *vejški* (26. ř.), *bejvá* (106. ř.), *tejden* (120. ř.).

Diftongizace ou za ú

Promluva č. 5: *lehnout* (117. ř.).

Protetické v-

Promluva č. 5: *vodejít* (1. ř.), *vono* (6., 106. ř.), *voňi* (18. ř.), *von* (22., 69. ř.), *vokolo* 28. ř.), *vona* (41., 55., 69., 83. ř.), *vosmí* (47. ř.), *vo* (52., 53., 65. ř.), *takovíle* (66. ř.), *votpolední* (84., 109., 120., 121. ř.), *vot* (89. ř.), *vozvou* (89. ř.), *votpracovanejch* (91. ř.), *vostatní* (100. ř.), *votpočineš* (114. ř.).

Skupina hlásek sh- se vyslovuje sch-

Promluva č. 5: *schodit* (39., 40. ř.), *scháňeli* (60. ř.).

Vynechání hlásek uvnitř slov

Promluva č. 5: *normáňe* (1., 15., 28. ř.), *sňesi* (9. ř.), *zňenili* (34. ř.), *sednáct* (37. ř.), *puđu* (41. ř.), *taže* (63. ř.), *takovíle* (66. ř.), *jesi* (69., 81. ř.), *támle* (112., 114. ř.).

Vynechání hlásek na začátku slova

Promluva č. 5: *menuje* (6. ř.), *diš* (32., 40., 52. 56., 74., 107. ř.), *dicki* (48. ř.), *staneš* (113. ř.), *spomenu* (116. ř.).

Vynechání náslovného j před e

Promluva č. 5: *eš'e* (90., 102. ř.).

Krácení samohlásek uvnitř slov

Promluva č. 5: *t'im* (15., 28., 107. ř.), *čim* (28. ř.), *řikala* (40. ř.).

Krácení samohlásek u sloves v přítomném

Příměr č. 5: *nevím* (10., 32., 44., 51., 100., 101., 105. ř.), *vím* (24. ř.), *chodím* (31. ř.), *myslím* (68., 93., 100., 102. ř.), *vidím* (70. ř.), *říkám* (82. ř.), *musím* (102., 123. ř.), *chodím* (109. ř.), *přetstavím* (116. ř.).

Krácení samohlásek na konci slov

Příměr č. 5: nevyskytuje se

b) Nářečně specifické rysy

Severovýchodočeská podskupina:

Bilabiální výslovnost

Příměr č. 5: nevyskytuje se

Jihovýchodočeská podskupina:

Moravská krátkost samohlásek

Příměr č. 5: *dat* (91. ř.), *spat* (123. ř.).

Jihozápadočeská podskupina:

Alternace r za d

Příměr č. 5: *tera* (65., 103., 123. ř.).

4.3.2 Morfologický rozbor

a) Obecně české rysy

Unifikace koncovky u adjektiv

Příměr č. 5: *dřevjení palety* (19. ř.).

Unifikace koncovky –ma v instrumentálu plurálu

Příměr č. 5: *bratříkama* (6. ř.), *tema kelímekama* (36. ř.).

Vynechaná koncovka

Příměr č. 5: *maj* (24. ř.), *nenarovnaj* (26. ř.), *jedem* (47. ř.), *přidaj* (48. ř.), *hledaj* (76. ř.).

Zánik koncovky –l v participiu l-ovém

Příměr č. 5: nevyskytuje se

b) Nářečně specifické rysy

Severovýchodočeská podskupina:

Osobní formant –s připojovaný ke slovesům, zájmenům, příslovci a částicím

Promluva č. 5: *gdes* (75. ř.).

Sloveso být ve funkci spony ve savru seš

Promluva č. 5: *seš doma* (114. ř.).

Tento jev zachycuje mapa v *Českém jazykovém atlasu 4*, s. 605.

4.3.3 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Diftongizace ej za í/ý

Promluva č. 5: *žádnej* (23. ř.), *posranenej* (31. ř.), *ňískej* (39. ř.), *Šředrej* (69., 70. ř.), *voťpracovanejch* (91. ř.), *celej* (97., 109., 119. ř.), *jinej* (101. ř.), *oťpracovanejch* (103. ř.), *zabitej* (119. ř.).

Diftongizace ou za ú

Promluva č. 5: *sou* (18., 37. ř.), *hlavou* (55. ř.), *velkou* (71. ř.), *mistrovou* (83. ř.), *dovolenou* (90., 102. ř.), *se mnou* (101. ř.), *vječinou* (106. ř.), *s Vjerou* (124. ř.).

Změna í za /é v koncovkách

Promluva č. 5: *něco jiního* (3. ř.), *ženckí* (17., 26., 84. ř.), *ťeškí* (18., 107. ř.), *dřevjení* (19. ř.), *zabaleního* (29. ř.), *umňelí* (35. ř.), *celí* (37. ř.), *naskládání* (37. ř.), *vosmí* (47. ř.), *dobří* (73. ř.), *poťravinářskí* (77. ř.).

4.3.4 Syntaktický rozbor

Promluva č. 5: V promluvě nejmladší zaskupkyňe se vyskytuje největší množství **parazitních** slov, která působí velmi rušivě. Autorka uvádí pouze pár příkladů, např. *ti vole* (1., 5., 81., 82., 85. ř.), *jako* (5., 9., 11., 12., 14., 15., 21. ř.), *jakože bi* (89. ř.), *normáňe* (1., 15., 28. ř.), *tagže jako* (9., 31., 54., 100. ř.) či *a tak jako dále jako jo* (14. ř.). Poměrně často zde můžeme narazit na expresivně zabarvená **přirovnání** *jak kráva* (18. ř.), *jak kteréňi* (28. ř.), *jag hovada* (30. ř.), *jak hovado* (44. ř.), *případně jak dibi mňe přejel parňí válec* (110. ř.). Mezi další stylistické prostředky, na něž tu můžeme narazit patří **atrakce** *dibi tam nebilo ti řeškí paleti* (106. ř.), **apoziopeze** *No f Broďe jako...* (5. ř.), *no tak ti sou f pohoďe, ale...* (18. ř.), *Támle přijede domú...*

(112. ř.), **elipsa** protože tam je zase něskej prostě, že jo (39. ř.), vona musí hlavou (55. ř.) **upřesnění** Jako já to prostě nestáhnú, tu paletu jako (27. ř.), a **opakování slov** a to sem šla minulej tejden, sem šla pondělí, úterí votpolední, středa ráno, čtvrtek votpolední, pátek ráno (120. ř.).

5 Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, zda se v běžné mluvě obyvatel Havlíčkovy Borové objevují nářeční prvky, případně do jaké nářeční podskupiny tyto jevy spadají. Základem práce se staly nahrávky zástupců tří generací, kteří dlouhodobě žijí v dané obci. Autorka je analyzovala především z hlediska hláskosloví a tvarosloví. Poukázala také na morfologizované jevy hláskoslovné povahy. Jelikož se jednalo o nepřipravené rozhovory, připojila také syntaktický rozbor se zaměřením na typické úkazy v mluvených projevech. Z hlediska slovní zásoby se v obci nevyskytují slova specifická pro danou oblast. Majoritní zastoupení mají slova běžně užívaná v obecné češtině. Z toho důvodu byl lexikální rozbor vynechán.

Výzkum potvrdil autorčin předpoklad, že nejvýznamnější postavení zaujímá obecná čeština. U všech zástupců se objevovaly tyto obecně české rysy: diftongizace ej za í/ý (*bejt*), diftongizace ou za ú (*dlouho*), úžení í za é (*mlíkární*) a protetické v- (*vostuda*). Zajímavé je, že v se ve všech promluvách objevují výrazy s protetickým v-, ale některé i bez něj. Např. promluva č. 1: *obuvnickí* (6. ř.), *obživa* (161. ř.), promluva č. 2: *otborního* (36. ř.), *obor* (56. ř.), promluva č. 4: *odvezla* (15. ř.), *otevrou* (28. ř.), promluva č. 5: *sto osumdesát* (21. ř.), *obvolala* (84. ř.). Ve všech pěti dialozích můžeme často pozorovat vynechávání hlásek na začátku i uprostřed slova. V promluvě nejstarší a nejmladší generace je možno pozorovat výslovnost -sch u hlásek -sh (*schořel stoch, schodit*). K běžně užívaným jevům ze stránky morfologické patří zvláště sjednocování koncovek adjektiv (*malí ploti, samí holky, velikí náměšťi*), koncovka -ma v instrumentálu plurálu (*dvouma sedlama, za dveřmama, řema kelímkama*, vynechávání koncovek u slov jako *dem, dom, říc, maj* a vynechávání koncovky -l v participiu l-ovém (*vines, přečet, neskous*).

V nahrávkách je možno narazit na charakteristický rys středočeské nářeční podskupiny. Jedná se o diftongizaci i/í na ej po sykavkách (*lesejček, cejtíli*).

Překvapivě často se v projevech objevovaly rysy severovýchodočeské podskupiny. Patří sem bilabiální výslovnost (*zrowna, poudám, domowňík*) vysytující se u obou zástupců nejstarší generace a jedné mluvčí generace střední. U mužského zástupce nejstarší generace můžeme v hojném počtu pozorovat dloužení koncovky í v nominativu pl. maskulin životných (*kluci, jezedáci, sňehuláci, hercí*). U nejstarší ženy se tento jev objevuje pouze jedenkrát ve slově *šilenci*. V ostatních promluvách již tento jev nepozorujeme.

Dalším opěťovaně se vyskytujícím znakem této podskupiny bylo připojování osobního formantu -s ke slovesům, zájmenům a příslovcím (*mohlas, takis, gdes*).

Z typických nářečních projevů moravských se zde objevuje pouze moravská krátkost (*dat, spat*). Zajímavé je, že tato slova se vyskytují v promluvě zástupkyně nejmladší generace. Projevuje se typický charakter jihovýchodomoravské podskupiny, jelikož na tomto území dochází k příznačnému mísení rysů okolních skupin a podskupin.

Znak, který se vysytuje na území jihozápadočeské nářeční podskupiny, představuje alternace d na r. V přeřpaných nahrávkách narazila autorka na několikrát zmíněné slovo *tera*. Vyskytuje se u střední a mladé generace (promluvy č. 3 a 5).

Mluva obyvatel Havlíčkovy Borové je poměrně rozmanitá, jelikož se jedná o přechodné území na pomezí nářečních podskupin. V bezprostřední blízkosti dochází se střetu středočeské, severovýchodočeské a jihovýchodočeské nářeční podskupiny. Autorka předpokládala možný výskyt jevů ze jihozápadočeské a západní středomoravské podskupiny. Tato domněnka se však nepotvrdila.

U zástupců nejstarší generace se je zachováno více nářečních projevů. Vedle obečně českých znaků mají významné postavení rysy severovýchodočeské podskupiny. U nejmladší generace dochází k výraznému stírání nářečí ve prospěch obecné češtiny. Hláskoslovné a tvaroslovné znaky jihovýchodomoravské podskupiny se zde prakticky neprojevují, avšak byl potvrzen přechodný charakter tohoto území a mísení jevů z okolních podskupin.

Na základě výzkumu lze konstatovat, že nejvýznamnější pozici zaujímají obečně české projevy, a to zvláště u nejmladší generace, doplněné o některé vlivy středočeské a severovýchodočeské nářeční podskupiny u generace nejstarší.

Seznam použité literatury

Monografie:

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. ISBN 14-567-72.

BĚLIČ, Jaromír. *Přehled nářečí českého jazyka*. 2. vyd. Praha: Universita Karlova, 1976. ISBN 17-305-75.

BĚLIČ, Jaromír. *Přehled nářečí českého jazyka*. 2. vyd. Praha: Universita Karlova, 1981.

BOGOCZOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. 1. vyd. Ostrava: 2009. ISBN 978-80- 7368-649-9.

BOGOCZOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. Vyd. 2., upr. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7464-033-9.

CUŘÍN, František. *Vývoj českého jazyka a dialektologie: Učebnice pro pedagogické fakulty*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.

HOLUB, Zbyňek. *Úvod do české dialektologie (s texty)*. 1. vyd. 1993, České Budějovice: Jihočeská univerzita, ISBN: 8070400749.

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ (eds.). *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106484-X.

LAMPRECHT, Arnošt a Věra MICHÁLKOVÁ (eds.). *České nářeční texty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. Vysokoškolské učebnice a příručky.

ŠEBKOVÁ, Hana. *Jazyková situace Romů a její vývoj*. Praha: Občanské sdružení MENT, 1995.

UTĚŠENÝ, Slavomír. *Nářečí přechodného pásu česko-moravského: hláskosloví*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960. Česká nářečí, sv. 4.

Webové stránky:

Český jazykový atlas [online] [cit 2016-06-14] Český jazykový atlas 2. Dostupné z WWW: <http://cja.ujc.cas.cz/CJA2/>

Český jazykový atlas [online] [cit 2016-06-14] Český jazykový atlas 4. Dostupné z WWW:
<http://cja.ujc.cas.cz/CJA4/>

Havlíčková Borová [online]. [cit. 2016-03-25]. Havlíčkova Borová. Dostupné z WWW:
<http://www.havlickovaborova.cz/urad-mestyse/borovske-listy/2016>

Havlíčková Borová [online]. [cit. 2016-03-25]. Havlíčkova Borová. Dostupné z WWW:
<http://www.havlickovaborova.cz/o-obci/historie>

MAS Havlíčkův kraj [online]. [cit. 2016-04-02]. Havlíčkova Borová. Dostupné z WWW:
<http://www.havlickuvkraj.cz/kos-region/josef-stransky>

Bakalářské a diplomové práce:

NIKLOVÁ, Monika. *Běžná mluva v oblasti Boskovic*. Suchý, 2014, Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta filozofická, Ústav bohemistiky.

MATĚJKOVÁ, Dagmar. *Mluva v Jiraticích ve třech generacích*. Jiratice, 2014, Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta filozofická, Ústav bohemistiky.

Seznam zkratek

ČJA – Český jazykový atlas

jz. – jihozápad

pl. – plurál (množné číslo)

ř. – řádek

s. – strana

sev. – sever

sg. – singulár (jednotné číslo)

střm. – středomoravský

Seznam příloh

Promluva č. 1., Promluva č. 2 – Nejstarší generace

Promluva č. 3., Promluva č. 4 – Střední generace

Promluva č. 5 – Nejmladší generace

Obrázek č. 1 – Havlíčkova Borová na mapě nářečně diferenciovaných území ⁷

Obrázek č. 2 – Masopustní průvod obcí ⁸

Obrázek č. 3 – Scénka ochotníků při příležitosti kácení máje (archiv Jindřicha Valenty)

⁷ Cvrček, Václav - Richterová, Olga (eds). kurz:hledani_v_mluvenych_korpusech [Internet]. Příručka ČNK; [cit. 2016-06-10]. Dostupné na:

https://wiki.korpus.cz/doku.php?id=kurz:hledani_v_mluvenych_korpusech&rev=1442908671

⁸ Havlíčkova Borová [online]. [cit. 2016-06-14]. Masopustní průvod 2011. Dostupné z WWW: <http://www.havlickovaborova.cz/o-obci/fotogalerie/masopust-pruvod-2011>

Přílohy

Promluva č. 1

- 1 A: Nó, tag mne něco řekňi, co, gde ses viučila, co ste d'elali...
- 2 B: Nó, f Třebiči, f punčochárňe, chodili sme pješki do Přibislavi devjet kilometrú... No,
3 co eš'ťe t'í mám povídat.
- 4 A: Na co si spomeneš.
- 5 C: Gde ste bidleli...
- 6 B: Nó, támle bila budova obuvnickí, víš...
- 7 C: A neklepej tou rukou.
- 8 B: V Jihlvje sme museli přesedat a do Přibislavi pješki devjet kilometrú.
- 9 A: Nic nejezdilo, no.
- 10 B: No. Šli sme ráno, ráno, s Jarkou Kremlíkovou, napřet s Bohunou Rakušanovou, pak
11 tou Jarkou a de a pješki a přijeli sme tam a zrovna sme šli na votpoledňi smňenu. No,
12 bidleli sme na internát'ě napřet, pak na Svobodárňe, pak na Zámečku sme se dostali,
13 takoví.
- 14 A: Diš už ste pracovali jako...
- 15 B: Diš už sme pracovali. Tam to bilo, tam jen nás bilo málo, víš. A bil, bil tam to,
16 dřevjení schodi tam bili, to vrzalo, domovňík tam bil, víš, no, kerej to mňel na starost'í.
17 Bilo to v lesejčku, docela sme mňeli z votpolední strach. Taki se nám tam dobejval
18 jednou chlap, do toho nahóru.
- 19 A: Tak ste tam bili samí holki jako?
- 20 B: Samí holki, no. A ten, ten domovňík tam bil. Bidlel.
- 21 A: Každěj tejden ste jezdili domú?
- 22 B: No, z vječínou za štrnáct dňí. Za štrnáct dňí. Mí sme mňeli raňi a na votpoledňi sme
23 jeli tam, víš. Na raňi domú a na votpoledňi sme jeli tam, no. V Jihlavje se muselo
24 přesedat. A bilo to taki, no. Vono to bilo, lép- lépe řečeno, né aš přímo f Třebiči,
25 f Borovina se to meno-. Janáčkú Karel tam bidlel, víš, tenle, ten tam d'eál mistra taki.
26 Karel Janáčkú. Jak, bila... Esi víš, jak bila Jakšofka, jak maji Zvolánkovi tu chalupu, tag
27 voňi bideleli vedle. Víš? Víš gde v Zeleního ulici?

28 A: No, Jakšová, vím, gde bidlí. Bidlela.

29 B: Jakšofka? No tak tole je profi, víš. To bi- bila chalupa. Jakšofka tam bidlela,
30 švadlena, misim bila. A Franta taki, víť? F továrně bil, mislim tadi.

31 C: Jakeš

32 A: Nevim, jo Jakeš jo. Franta se menoval?

33 C: Já nevim. A co třeba tó, něco, co ste d'áli f tí práci?

34 B: Nó, navlíkali sme vočíčka, lemi se d'áli zlášť, pak tam bili takoví vječí vo něco
35 vočíčka, ti se navlíkali na takovou to, sto musela navlíct a zas to narazit a do stroje, víš,
36 a zas se d'áli choďidla. A ešťe pak zas se d'áli špički. Uzavírali.

37 C: Musíš říc, že se d'áli punčochi, že to bili, né že to bili patentki.

38 B: Patentki, no.

39 A: Se tomu říkalo.

40 B: Patentki se tomu říkalo. Ti prouškoví. Pamatuješ?

41 A: Jo jo jo.

42 B: Takoví punčochi. Bavlnění. Bo- Bohuna Dočeklá bila u ťech lemú. To- to mňela
43 kolik ťech stojú musela choďit a to. Ta si pak vzala nákiho Rakušana, četníka.
44 Pamatuješ na to?

45 C: Bidleji vedle nich, ne?

46 A: A choďili ste něgde třeba do hospodi nebo na zábavi něgde?

47 B: Né, votpolední čaje bili, ale mi sme tam šli jednou a žádnej aňi nás nebral na tanec,
48 tak sme uš tam pak nechod'ili. Ale u tohodle Zámečku zas bilo taki na tancováňi, víš.

49 A: Parket jako.

50 B: Parket, no.

51 A: Nebo do kina?

52 B: Co?

53 A: Kino, tam bilo něgde?

54 B: Taki tam bilo kino, no. Mohlas do kina, no. Štiri a púl roku sem tam bila. Tam vocat'
55 sem si vdávala. Tam vocat'. Karel tam přijel s naší babičkou Sobotkovou se poďivat

56 taki, víš. To sme na tom Zámečku bidleli. A bil den vodevřených dvěří, že se mohli
57 podívat jít dovnitř. A tak tam bili. Pak sem se vdala a bilo hotovo.

58 A: A skončilas tam, jo?

59 B: (smích) Skončila sem tam. Ale to bilo heskej, sis votbila práci a mohla sis d'elat, cos
60 cht'ela. Koupali sme se, vikoupali nebo něco přeprali, víš a jen tak v rukách a to... Nebo
61 sme říkali, že dem do mňesta, víš, s tí Borovini sme šli do toho Třebíče, tam taková
62 velikej to, velikí námňest'í tam. Taki tule vo tí Třebíči něco říkali vo nákim přepadávání.
63 Jarka tam bidlí, ale vona neňi jako spokojená. Von, ten chlap, jesi jí zahibá, víš.

64 A: Jo, ta paňi, jak tadi bila, jo?

65 B: Jo, Kremlíková Jarka. Říkala, copak můžu d'elat, prej chalupa je prodaná, tak co
66 můžu d'elat, musim prej ta trpjet. Von jí zahibá nebo co a takoví, asi nejni hodnej. A co
67 prej můžu d'elat, diš teť tadi, gde bich bila.

68 A: Tak vona je stejne stará, jako ti?

69 B: Né, mlačí.

70 A: Mlačí.

71 B: Mlačí, no. A choďili sme spolu pješki. Jednou Karel mi pučil vot Franti si tó,
72 motorku, víš, toho Hlatkího, takí ti dje... Přijel pro mňe. Jarka si mislela, ták... Mi sme
73 nosili kufříček dicki, na hadri se nosíval, víš, na ti špinaví se to valilo dom zas, viprat
74 a vona si mislela, tak a teť mňe nechá, jenomže vono mu to nejelo, tak se pak řehtala
75 a mi sme ještěe pak tlačili, mu pomáhali tlačit, motorku. (smích) Von si mislel búchvíco,
76 diš pro mňe přijede. To bili takoví ti motorki s dvouma sedadloma, viť. Náš d'eda mňel
77 pak taki motorku a ten taki, to bilo s ním jet'í, víš. Protože von nedostal aňi dolú, aš na -

78 A: Jó, von bil malej, viť.

79 B: No, jag bil malej a to bilo vo hubu taki. Jednou, já nevím, kerej t'í bili na nákim
80 táboře, tak sme tam jeli. Možná že i Maruna. Něgdi. A tak sme za ním jeli, ale to bilo
81 teda, já sem mislela, že se něgde ro- vlítnem, rozbijem. Počkej, jesi si to bude
82 pamatovat.

83 A: Tak von dříf nebil takovej provos jako je teť že jo.

84 B: No, teť to je hrozní. A túle diš posloucháš správi, to je srážek, nešťest'í, jo letí jak
85 šilenci a hrozní. Krade se, zabíjí a fšechno možní, viť.

86 A: Hm.

87 B: Přepadávají a ženckou přepadne. Fčera to hlásili. Ňákou holku, šla s práce
88 a přepadne jí a... to bilo hrozní no. Mi sme přes ten lesejček dicki šli pješki víš,
89 u mostu, tak sme metli aňi to. A to nebilo takle. Prošli sme dicki teda, no. Ale taki sme
90 se báli, vit'...

91 C: A takis sloužila f Praze.

92 B: Co?

93 C: Žes sloužila f Praze, řekňi.

94 B: No, v Praze sem hlídala kluka malího.

95 A: Jako potom?

96 B: No.

97 A: Nebo přet'ím?

98 B: No, potom.

99 A: Potom.

100 V lese sem se domluvila... nebo přet'ím?

101 C: Přet'ím. To muselo bejt přet'ím.

102 B: Přet'ím možná. V lese k t'em, k Hitnauzúm jezďili Ňákí Šenkovi nebo jak se t'í
103 menovali. A domluvila sem se, ale k jiní paňi, víš. K jiní paňi. Že mňe jako tam vemou
104 do Prahi, a že k jední paňi pudu to. Von se menoval Aleksandr Truchlej.... a vona, jako
105 dje d'et'i mňeli. Kluka vječího a jednoho malího. Toho sem hlídala. Proťi Olšanúm je
106 takoví dlouhí baráki. Kolik fchodú to je. Proťi Olšanskejm řbitovúm sme bidleli. No,
107 a já sem hlídala toho malího kluka, sama sem si ho vipravila, jezďila sem s ňim ven,
108 tam vzadu takle bila Orijonka stará a kolem t'ech Olšanú. A ňigdi ňic se mňe jako, víš,
109 pjekňe fšechno f klidu, sama sem zas kočárek sem zatáhla do tí chodbi.

110 A: Tagže jakos d'ála chúvu?

111 B: Chúvu, no.

112 A: Nevařilas nebo neuklízela.

113 B: A von se menoval Aleksandr Truhl- Truchlej. A vona jako mu zahibala. A dicki řekla,
114 že de se mnou do kina. A zat'ím šla prič a já sem choďila do Flóri do kina, víš. A pak

115 sem na ní čekala. A táta přišel do Prahi zuka to tam taki bili nákej Prúšovi, misim se
116 menovali vzadu. A bidleli tám. Bili votst'ehovaní f Praze. Takle aš tam skoro f poslední
117 chalupje bili. A tagže tó, jo, atak já sem s ťimle klukem choďila a táta tam přišel zuka
118 a u ťechlech bidlel, víš. A jak já sem mu řekla, že dicki na ní večír čekám, tak jen se
119 mnou domú a uš mňe tam nechťel nechat, víš. A jen se mnou doma musea sem... No
120 a mňela sem to pjekní tám. Sem si vzala co to, vona jí uvařila. Fšechno. Akorát sem teda
121 spala f chotbje, sem si musela rozďelat takovou postel, víš, skládací. A spala sem f tí
122 chodbičce takoví malí.

123 A: Jó.

124 B: A to, a jinak ťi to bilo, co sem sňedla si, to sem sňedla, to mňe nevomezovala v
125 ničem. A s ťim tohole kluka sem vopatrovala...

126 A: A jag dlouhos tam bila teda?

127 B: Dost'í dlouho. Aš mňe to ten táta zatrch, že musím jít domú, že takle nebudu ňegde
128 vičkávat. Mňel jako strach. Šli tam z Vlastou Dočekalovou, tam d'áli v nákejch
129 kalcovnách. Vlasta Dočekalová, tam nevím, jesi je živa, žádnej vo ní nic neví.

130 A: Jo, já misim, že uš umřela.

131 B: He- Hejního. Pamatuješ se?

132 A: Jo, jo, vim.

133 B: Jo? Voňi bidleli tam f tí řaďe jak to. Tamkle dozadu. Na tule stranu, na cestu k
134 Bohuna bidleli, viť. A tam zase ti Vilímovi. A vona bila Hejního z Horního vupce.
135 Máma. No, a tak jen se mnou domú a jen se mnou, ta sem musela jít domú, no.

136 A: Tis vlasňe musela lhát, že jo. Že chodí s tebou a vona prost'ě choďila...

137 B: No, no, já sem musela, že choďíme do kina, víš, a zaťim ona si šla za ťim chlapem
138 ňákim, víš.

139 A: A tak ses tam mňela dobře, že jo?

140 B: A já sem dicki na ní musela tam u toho čekat, víš. Šla sem do toho kina, a pak sem na
141 ní stála a čekala. A to uš táta, ten to. Počkej, jag voňi se... Vjeru mňeli, Mařenu, Mařenu
142 a tam mňeli, ešťe pak mňeli nákiho kluka menčího. Já nevím, jak se menovali. Aš takle
143 na tí straňe jak vi, až vzadu takle bidleli. Ke Kopaňinám jako. Já ťi nevím uš, jak se
144 menovali. No a tak jen se mnou doma, jen se mnou doma. Tak sem musela jít domú. Ae
145 docela se mi tam jako líbilo, víš.

- 146 A: A pak ses teprve šla učit do toho Třebíče.
- 147 B: Pak sem teprva šla pak zas učit, no. A do mlíkární, diš sem višla, sem choďila.
- 148 A: Tadi?
- 149 B: Tadi. Hlaváček tam bil a sa- samí velkí lidí. Škorpička, jesi si pamatuješ, ti misim to
150 uš nemapatuješ. Bili Škorpíkovi tam na tí straňe, víš. A ta Vilí- ta Vilímofka, tam
151 choďila, tale Dočekalka tam choďila, Vilímová, Nečaska s Peršíkova, Hanč s toho, tam
152 z Drahořína. Tam ťi toho to, ten furt Maruško jí říkal. A d'áli se hermelíni. Voňi se tomu
153 říkalo Kamamberti. A tam se to dávalo jako do dvora bil sklep a tam se to dávalo
154 uzráva-. A tile hermelíni sme taki nalejvali a namáčelo se to, víš.
- 155 A: Do slaní vodi.
- 156 B: No. Kamamberti se tomu říkalo dříf, no. Tile bílí. Šak to túle kupoval tomu
157 Lukášovi. A ti bi to taki cht'eli, jenže naše, že bi se to rozďelili s Járrou, jenže vona na
158 votpolední nemúže deš. Jen na raňí, víš. Na votpolední to nepřenese. Tag mu celí to
159 plato hermelínú zabalení a do ví co ťech sej- počkej, co to mňela, Pribiňáki, misim.
160 Pribiňáki a nevím, jesi s čím to bilo, jesi z ňákim kakaoví nebo já ťi nevím.
- 161 A: Miksíki d'elaj.
- 162 B: A celí to tam... kupoval. A tak Líba jí říkala, že bi to taki cht'eli a že bi si to s Járrou
163 rozďelili. A vona pár teř mňela votpolední, že na votpolední to nemúže, že na raňí aš.
164 A f pond'elí se to misim říká, víš, a no.
- 165 A: To musí vobjednat, no.
- 166 B: No, musí to vobjednat, no. A nebo ti vobaleňí, víš. To taki Zdenkovi kupovala to, tu
167 krabici ťech Pribiňákú, vit'. Že tu krabici Pribiňákú kupovala. Zdenkovi.

Promluva č. 2

- 1 A: Nó, tag začneme s ťím filmem. To bilo f šedesátím sedmím, to začalo zjara, f únoru,
2 sme bili jako klucí, nám bilo deset let. Přišli filmaři do školi, že potřebujou, jak se říká,
3 křoví...
- 4 B: Hm, kompars.
- 5 A: Kopmars. A no tak nás skoušeli, tak sme museli říc pohátku, jesi chcem tak budeme
6 to. Tak nás vibráli, no a choďili sme na hod'ínu, sme mňeli f té dobje, dvacet korun na

- 7 hodinu f Borové a diš se filmovalo f Železnejch Horkách, tak pjetadvatect. Diš f té
8 dobje tadi zedníci choďili na melouchi za deset korun.
- 9 B: Hm, to bila dobrá brigáda. (smích)
- 10 A: No a ráno, dicki diš se filmovalo, přišli sme do školi, a diš se filmovalo, tak voňi tam
11 zavolali a ti nám řekli, gdo je vot filmu, tak sme vodešli a třeba celej den sme vůbec
12 nebili f zábjeru, jenom sme čakali esi jo nebo ne.
- 13 B: A to vám to plat'ili i gdiš ste ...
- 14 A: No, i gdiš sme nefilmovali, tak nám fšecho plat'ili.
- 15 B: To je dobrí.
- 16 A: A známí hercí tadi bili b- Jana Brejchová, Kemr.. jak von hrál tadi f toho, Za
17 trnkovím keřem
- 18 B: Jó.
- 19 A: Toho hajního. Potom tadi eš'ťe bil Skl- Skleňička. Skleňička. Moučka, Havelková,
20 jag von se menoval? No to se filmovalo v zimňe, jenže pak nebil sňich, tag dali
21 sňehuláci s polistirénu, uďelani koule. A diš se d'ála fujavice, tak se rosejpal, sipal
22 drcenej polistirén, do toho vítr, že jo a bila fujavice. Koňe tadi bili s Pardubic.
- 23 B: A jakej to bil mňesíc v zimňe?
- 24 A: No, to bilo f únoru. Vječinou to fšecho to probjehlo v zimňe. Začalo to na podzim,
25 nějak pros- říjen, listopat. A jako přezimu se to to. No a diš jako f tom filmu postřilel ten
26 dobitek f pivováře, že jo, že ... nech'el fstoupit do družstva, tak se to nalila barva
27 a počkalo se, aš krávi, bejčí lehnou, jo a uďáli zábjer a... No a to d'ěctví, to sme mňěli
28 krásní, no, proti dnešku. Žádní počítače nebili, bil jenom prak, tenki a bílí tričko.
29 V lét'e. A to nám upľne stačilo k lumpárnám.
- 30 B: A po čem ste stříleli t'ím prakem?
- 31 A: Fšecho. Sme si nastavili na plot skleňice a gdo se trefí a zdálenost se prodlužovala.
32 No a choďi- spalo se ve stanu, ve dne sme prohlížli zahradi, gde se co nechá vzít a večír
33 sme šli. Jenže mi sme uďáli třeba kolikrát víc škodi neš sme se najedli, protože sme
34 vlezli do jahot a neš sme je zbírali, z baterkou sme nešli, no a tak sme ti zralí kolikrát
35 rošlápli a natrhali sme si zelení.
- 36 B: A choďili ste tadi na ňákí zábavi? Bejvali?

37 A: Jó. Tadi bili dokonce i čaje. Dokonce sem je i pořádal, z Ratkem Tonarovím.

38 B: Tadi v Boroví přímo?

39 A: Nó. Jako vot esesen, to bilo sedmumdesá dva, sedumdesá tři. F telentech rokách, diš
40 sme šli do učeňí. A pořádalo se f sokolovně vot pjetí dicki do sedmi hod'in. Bili čaje.
41 A zábavi... No to bilo pomalu... Zábava bela pomalu but' – Pomo každej tejden. Bu'to
42 bila f Boroví, f Oudoleňi, v Loseňici Malí. To bilo pomalu každej tejden. A bili zábavi,
43 že mi sme choďili na zábavi, né jak choďí neska aš f jedenást hod'in, ale mi sme choďili
44 uš f sedum vopůl sedmí sme bili, abisme si chitli stůl, abisme tam jako ta parta sed'eli.
45 A bili sme tam celou zábavu, dokuf' to neskončilo. Né, že sme sed'ěli v hospodě
46 a v jedenást hod'in sme tam šli.

47 B: A choďivalo hodně lid'í?

48 A: No, to jako třeba f Oudoleňi diš hrál Atlantik, tak tam bilo takích šescet sedumset
49 lid'í.

50 B: Hm, pjekní.

51 A: A to bila skupina. A přitom d'áli police, neska policije, dříf to bilo vé bé, zátahi esi
52 pijem nebo nepijem. Jasně, pilo se, jako se pije neska, a f tí dobje bil taková móda se
53 nosili na krku řet'es a prot'iatomovej znak. To bila takle a takle... víš? Jo, z nerezu, co
54 klucí d'áli, zase...

55 B: Ste si virábjeli?

56 A: Co klucí d'áli jako soustružníci nebo tolento se učili, jo, no tak to normáňe na to
57 viřezali, ud'áli to a přišli policajťi a diš to vid'eli, tak nám to trhali a vono to bilo proti
58 válce.

59 B: Že se to nesmňelo nosit?

60 A: Né, to nám utrhalí.

61 B: Mislíte, že eště na náki ti historki si spomenete?

62 A: Jo...

63 B: Co ste vivád'ěli s klukama?

64 A: Mi sme vivád'eli... Jéžišmarja. Ta diš sme pásli kozi, jo..

65 B: (smích) To začíná dobře.

66 A: Tak, jako jezedeáci nás virazili, že nesmíme je pást, jako na jezedeáckím. Tak sme
67 museli pást u jezede. A tam bil takovej jako kompost, diš vihořela, schořel stoch, to
68 mohlo bejt tak, abich nekecal, f šedesátím pátím, šedesátím třetím, mi bilo... do školi
69 sem ešće nechoďil. No, tak to muselo bejt šedesát tři nebo tak. A prost'e to vobrostlo
70 jako jo, no tak sme tam je mohli pást. Jenže sme mňeli krásnej přístup do jezede.
71 A dicki sme se choďili koukat, tam bila porodnice jako prasata a mňeli normáně kancí.
72 Jednoho černího, jednoho bílího a zapouštěli mu je jako sviňe, že jo. A ešće tadi jako
73 tam krmila náká Pertlová s Kopaňin a vona nás dicki jako mladí kluci, tak nás viháňela,
74 abi sme se na to nedřivali. No, pak voňi se nenapadlo, tak sme pustřili ti dva kancí
75 k sobje. To bil rachot.

76 B: Co se d'elo?

77 A: No, se potrhali, jednoho museli vodvíst na jatka.

78 B: Au.

79 A: No a pak, diš sme pásli u pivára, tak tam bili ešće f piváře, jak se říká, tak tam bili
80 chlíví a tam mňeli jezedeáci bejci. A bili tam, jak se říká, obecní kozlí dva. A voňi, diš
81 sme tam pásli, že jo, tak voňi cejtřili kozi, no tak se utrhlí a přišli za kozama. A Vořech-

82 B: Ti bejci?

83 A: Né. Kozlí.

84 B: Jo kozli.

85 A: A Vořech hnet povídá: "Vosedláme, budem jezďit na kozlovi." No, tak na něj
86 houpnul, nó, že to, tak na něj houpnul, chvilku jezďil a pak to ci-, že přeskočí potok, že
87 jo a kozel se zarazil. Tak mu zatoč vocasem. No, tak sem mu zatočil vocasem a kozel
88 přehoup a přišel domú a k nám, sme přiřnali, a povídá: "Pane Kolouch, neska sem
89 jezďil na kozlovi." "Já ti Vlastříku vjeřím, já to i cejtřím." Tak ho vzal, vines ho přet
90 barák, máma stáhla ti potahi, co bili na tom, na gauči a uš to prala. Ten smrděl jak
91 hejcuk. Ten smrděl víc jak kozel.

92 A to ste je pak zase zavřeli nebo chitli?

93 Né, voňi, nechali sme je bejt a voňi zase došli to. No, co ešće, takoví ti... To sem říkal
94 vo tom chlapovi? Jak nákej Karas a von nás seřezal bičem. A vibírali se brambori a to se
95 ešće vibíralo normáňe na polích do pitlú. A pře tou bramborárnou se to dicki složilo
96 a pak bil chlap a do vokínka to visejpal s pitlú. No a tam bil chlap f řech bungrech to

97 rozhrnoval. Von to d'ál. No tak sme čakali u toho vokínka aš to rozhrne a dostal se pot to
98 vokínko, tak Vořech vzal takle ten pitel, do toho takhle vokínka ho šoupnul, vono to na
99 něj spadlo, ten bil po pitl- takle rosplácej a Vořech prohlásil: "Dem, je po něm."

100 B: (smích) Taže ste ho nechali ležet a utekli.

101 A: No, normáňe. Šli sme prič, abi to ničdo nevid'el.

102 B: A řešilo se to tahle třeba přes školu? Gdiš ste ud'áli nákej takovej průšvich?

103 A: Něco, něco se řešilo, to dicki přijeli policajt'í a bil tadi Sobotka, ten páter Víkous
104 řed'itelem a to bil vejprask normáňe. To bilo jak... a museli sme držet hubu, to t'e
105 sfackovali, že... A Bačák, učitel, ten zas něco ve škole, diš t'e rafnul, tak ses musela
106 sezout bačkori a tam bil kanál, na chodbje, vodovot, jo, pot t'im bil jako kanál na čišt'ení
107 a na zastavováňi vodi. A bosá sis na tom musela stát. Třeba púl hod'ini. A v zimňe, tam
108 bila zima na chodbách, tam radijatori nebili. A jens přešlapovala.

109 B: A to bilo tadi ve starí budovje školi?

110 A: No, hnet dole f přizemí. Ten učitel Bačák bidlel tadile nahoře, jak bidlí ta Ješková. Ti
111 vole, to bil parchant učitel. Von teda jako naučil, von mňel disciplínu, protože von bil,
112 normáňe to bil raubijant, protože to, tak se mi to tak, nekoukal na pravo, na levo, no.
113 Dokonce mu táta náš dal přes dršku. Ve škole.

114 B: Za co?

115 A: Protože ségri d'áli kravini a von je rafnul a hlavou ji třiskal vo tabuli. No a druhá
116 ségra to vid'ela, tak let'ela domú. A táta jak přišel z dolú, votstčil polífkku, vlítl do školi
117 a dvje mu jí natáhnul a šle.

118 B: A nemňel s toho průšvich?

119 A: Ne. Protože von bi bejval mňel průšel taki, protože bili na to svjetcí, že jí tou hlavou
120 vo tabuli, že jo. A to jako komunistickéj učitel bi nesmňel, že jo.

121 B: Tagže jako je bježní, že vás mlát'ili ve škole?

122 A: No normáňe. To bilo normáňe deňe nářes. A diš ne, tak natáhnout ruce, na to kňiški,
123 jaks povolovala, tak přišla a ukazovátkem t'e zinkla přes ruce učitelka. Tenkrát ve škole,
124 náká Bártová, no to uš si ti nepamatuješ, možná máma ještě jo, ale možná uš aňi vona
125 ne. Ta nás mňela na chemiji, já sem sed'el f první lavici, pře sem bil malej, f první lavici
126 a vona se houpala na židli, jo. Diš viučuje, jako skoušela. Jenže ta židle jí vodjela
127 a mlaskla sebou, nohi nahoru. A já sem se...

128 Začal sem se smát jako to. No a ta mi dala rovňici, tu, to aňi nemňeli snad na visokí
129 škole. A jen řvala: “Dibis tak, Kolouchu, místo smíchu ses učil češ-, něm-, chemiji, tak
130 bi to bilo lepší. Za pjet.” A ta ešťe, pak bila ešťe učitelka, Endršťová, ta pocházela
131 s Choťeboře a to bila první učitelka, kerá tadi ve škole kouřila. A jak sem sed’el f první
132 lavici, tak vona proťi mňe a vona nás mňela na ruskej jazik. No ten sem se jako moc
133 neučil. Nevím proč, ale prost’e sem se ho neučil. A vona diš mňe uš přinesla přihlásku
134 jako do učilišťe, mi ji tag dávala přes ten to a povídá: “A nemisli si, Kolouchu, že diš uš
135 t’e přijmuli na toho zedňíka, že se nebudeš učit ruskí slovíčka.” Já tak v duchu sem říkal:
136 “Máš pravdu, nebudu se učit, ti krávo jedna.” A to sem třeba, úkoli sem z rušťini neďeál
137 vůbec doma. To sem dicki vopisoval ve škole, a voňi mi to holki nechťeli dicki pučit, jo.
138 A poudám: “Neboj se, já tam stejňe musim ud’elat chibi, diš mám z rušťini štirku, tak já
139 tam ti chibi ud’elám, neboj se.” Abi to nepoznali, že to je vopsaní.

140 B: A na učilišťe ste mohli jít, kam chcete nebo bilo ňejak omezovaní nebo tak?

141 A: No, f tu, co uš sme mi bili, tak uš se šlo, kam gdo chťel, no. A pak tadi bila bista na
142 škole ňákího redaktora Rudého práva, Dobrovolní se menoval. No, sundali ho po
143 revoluci, no. Tu bistu. A vona jak bila dutá hlava, tak si f tom vrapčáci ud’ali hňízdo.
144 A ta sláma čumňela s toho ven, no bilo, vona to bila vostuda jako pro tu vobec, že jo, diš
145 sem ňegdo přijel do Havlíčkova domu a teť tam vid’el, přečet si tam bistu redaktor
146 Rudého práva a čouhala mu sláma z hlavi, že jo. No tak mňe a Jirku Mráskovího dali
147 Sobotka, ať to vičist’im.

148 A: No a to pitlačení a ribi, to...

149 B: Úplňe bježní.

150 A: Nó, to sme pásli kozi a domú se nešlo bes... bes pstruha. To diš nebili žižali, tak se
151 chitli telenten ti koňící, navlíklas na háček, takles to hoďila na to, na vodu, jen ses
152 koukla. A bil. A jen se brali ti vječí, že jo. Ti, co bili takovíle, se poušťeli.

153 B: A jak povídáte o t’ech kozách, tak to bili vaše kozi? S toho hospodářství?

154 A: Nó. Dokonce jednu kozu sem vet tadi do tohodle. Tadi bil dříf chlívек. Do tohodle
155 sem jí ves sem vet. Jako kluk. Kvjeta se menovala. Ta bila krásná. Mňela oringle, jo,
156 a von tadi bidlel ňákej pan Lipskej a von si pro ňí, jako pro tu k nám přišel, protože ta
157 bila po dvouch kúzlatech, jak se říká, tak bila dva roki stará, že jo, to ešťe dvě nebo
158 kolik rokú mohla bejt. No prost’e uš se to tenkrát záhumenki brali přič a zase ňegde
159 jinde, tak táta řek, že uš se na to múže viprdnout, abi to zase ňegde vihnojil a zase mu to

160 vzali, zas ho prdli na nákej ten, tak že se na to viprdne. No a to uš vlasne taki sem bil uš
161 doma sám z bráchou, že jo, s Frantou. No tak, dříf to bila koza, to bila obživa, že jo,
162 mlíko a to. Kúzlata. No a tak že jí dá prič a von si pro ní přišel a koza přišla do vrat
163 a zašprajcovala a nehnul s ní. Ta, že na mne bila zviklá, tak sem jí sem vodvet a von jí,
164 jak se říká, zapustil na podzim a na jaře, diš při kúzlatech, mu chcípla.

Promluva č. 3

1 A: Tag mne řekni svůj životopis.

2 B: Tak. Narodila sem se dvacátého devátého března padesát sedum, v porodnici
3 v Havlíčkovje Brod'e. Moje d'ectví bilo veselé. Mňela sem tři bratri a já bila poslední,
4 taže ze mne mňel taťínek móc velikou radost.

5 A: Ěe zlobili, vit'.

6 B: Společne sme... nó, zlobili mne... Diš sem bila malá, tak mne Ěikam nechťeli brát
7 sebou, choďili sami na zábavi, po zábavách a já sem musela bejt doma. Jinak to s Ěima
8 bilo veselí, že jo. V zimne sme stavjeli sňehuláki, taki sme mňeli za barákem takovou
9 hlubokou cestu, tam sme choďili d'elat bungri, ližovat, i z rod'ičema sem choďila
10 ližovat. Mám, i tadi koukám, mám Ěáké fotky z d'ectví, jak sme bili u kostela jako velkí
11 ližaři. Jinak sme taki choďili ke kostelu sáňkovat. Potom uš diš mne bilo tak patnáct, tak
12 uš mě i rod'iče poušťeli ven.

13 A: Samotnou?

14 B: Samotnou no, samotnou. Tak sme choďili ke kostelu večír dicki. No, rúzní, rúzní hri
15 sme hráli, v zimne teda sáňkovali, ližovali, na brusleňi sme chodili a diš bilo léto, tak
16 sme choďili po rúznjch t'ech zahradách, gde sme sklízeli ovoce, jahútki...

17 A: Tagže ste loupili.

18 B: Tagže sme jakobi loupili. Ale bila to sranda. Jednou sme šli taki nás taková parta. Šli
19 sme do... F Modlíkovje bila hospútka, tak nás šlo asi deset, že jo, a kamaráda
20 nenapadlo Ěic jiního, neš mňel prak, vistřelil a tam jednomu pánovi vistřelil, virazil
21 vokno, že jo. To se samozřejmne rosipalo. Tak sme se sebrali, rozutekli sme se po
22 polích rúzně, protože milej pán nased do auta a virazil za náma. A... No a sešli sme se
23 až v Modlíkovje v hospod'e, že jo, s toho sme mňeli strašnou legraci.

24 A: Ěikoho nechit'il?

25 B: Nikoho nechit'íl, fšichňi sme bili richlí a utekli sme. Nó, jinak sme choďili, že jo,
26 rúzně po zábavách. No a po ukončení základní školi sem šla do Svjetlé nat Sázavou, gde
27 sem se učila brušičkou skla. No, dalo mi to dost práce, neš sem donuťila, nebo
28 přesvječila, tak, roďiče, abi mi podepsali přihlášku, protože tam bil uš muj...

29 A: Brácha.

30 B: Brácha starší.

31 A: A kam voňi cht'eli abis šla?

32 B: Voňi cht'eli, abich šla do Pleasu na tkadlenu.

33 A: A to bilo gde učení jako?

34 B: Havlíčkovím Broďe. No, jelikoš sem se tam bila poďivat a to se mňe teda jako vůbec
35 nezamlouvalo, tak sem nakonec dosáhla svého, že teda podepsali přihlášku a šla sem
36 teda do tí Svjetlí nat Sázavou do toho odborního učilišće sklářského. No, jinak co?
37 Učení.

38 A: A jako tkadlena bis tadi bila ve Vebje, ne? Nebo co, uš tadi bilo něco takovího?

39 B: No, tadi bich asi nebila. Né, ne, ne, ne, ne, ne, ne. To bi nebilo. Nebo tkadlena
40 vlasňe. To nebila tkadlena ale pletařka, že jo, co sou teť holki pletařki. Nó, ale bila sem
41 moc ráda, že jako mňe to dopadlo, že sem šla do tý Svjetlí, že jo. Nó, tak jako ješće sem
42 šla s kamarádkou z Boroví, z jednou, tagže sme bili dvje, no tagže prvního září sme si
43 zbalili tašički a virazili sme teda... Její, tenkrát nevím gdo, nás tadi pan, nákej pan Šorf
44 nás tam v neďeli vodvážel, že jo, jela sem z mamkou, a vona jela, ta kamarátka, jela
45 sama. No, přijeli sme tam, že jo, i gdiš teda na internát sem si to moc nepřetstavovala,
46 že to bude jako žužo, protože sem nebila zviklá bejt nigde sama. Ale kupoďivu to tam
47 bilo celkem dobrí, že jo. No, první, druhej ročňík, to bilo takoví dost přitažení, že jo.
48 Nemňeli sme vicháski, jenom f pond'elí a ve středu, do kina sme choďili akorát
49 s vichovatelkou sme mohli, že jo. Nó, votpoledne do mňěsta sme choďili. Ve třet'áku
50 uš...

51 A: Do cukrárni.

52 B: No, no, no. Ve třet'áku uš to bilo docela lepší, že jo. To uš bilo takoví volňejší. No,
53 jako učení... Učení bilo docela... šlo to. Mňela sem dvje trojki narozďíl ot základní
54 školi, kterou sem teda absolvovala jen tak tak. Ale učení sem zvládla vlasňe, tagže sem
55 se f pjetasedumdesátím roce viučila brušičkou skla, že jo. F sedumdesátím druhím sem

56 tera nastupovala a f pjetasedumdesátím sem ukončila učební obor brusičská. No, zvládla
57 sem to dobře.

58 A: Žes tam začla pracovat?

59 B: Tagže sem tam začla pracovat, že jo. Dostala sem se do skvjelí parti. Vedl nás, jako
60 náš hlavní mistr bil ňákí pan Novotní. Bil skjelí. Bila, bili desetičlená parta. Mi sme bili
61 asi tam tři holki, jinak zbitek bili kluci. Starší mnohem, že jo. Ti začátky to bilo, nebilo
62 to lechkí, no. Bilo to takoví, člověk přišel mezi lid'í, moc lid'í, že jo, tenkrát, protože to
63 bilo vlasne Sjetlá bila mňesto sklárů, že jo. No, jinak...

64 A: A bidlelas teda na Svobodárňe?

65 B: Bidlela sem... Napřet sme bidleli na internát'e, že jo, bidlela sem s tou kamarátkou
66 a eš'e jedna holčina ze Žiškova Pole s námi bidlela. No a po vlasne diš sem se viučila,
67 tak potom nás přestě- Nó, na internát'e to nebilo, to, sme museli dodržovat večerku,
68 a poviní učeňí, že jo, votpoledňí, a aňi sme tam kouřit nemohli a... Tak sme museli
69 ňejak nenápadňe, že jo. No a potom, diš, diš sem se uš viučila a uš sem začala
70 pracovat... Jo, ješ'te sem musela vlasne po tom viučení podepsat smlouvu, že tam budu
71 pracovat pjet let. Že jo. No a sem ráda, že jako... Protože to bilo, to bili pjekní roki tam.
72 No teda pak sme bidleli na tí Svobodárňe, že jo. To uš bilo vo úplňe ňečem jiním, že jo.

73 A: Ste mňeli volnost.

74 B: To uš sme mňeli volnost, jo, to uš sme mohli sem tam na pifko a prost'e nás ňigdo
75 nehlídal, že jo. Krom tera toho, že sme si... Bili sme jako patro nebo dvje patra holek
76 a zbitek bili kluci, chlapi, že jo, gdo prost'e tam bidlel, no. Ale bilo to skvjelí že jo,
77 samozřejmňe, tam bil domowňík, ňákí pánský náš't'evi, to ... tam nesmňeli bejt, že jo.
78 Jen tak potají. No. Nó a jinak to, že jo. Chod'ili sme, bil to čas pjeknej, přišli sme
79 s práce, stavili sme se na objet teda tam v závodňí jídelňe sme chod'ili. No a votpoledne
80 sme mňeli celí pro sebe, že jo. Tak sme rúžňe, chodili sme po okolí, po, ve Sjetlí a po
81 mňest'e, tam sme si došli do Březinky na pifko...

82 A: Víleti.

83 B: Na Stvořidla sme chod'ili, nó. Nás chod'ila taková parta. No, bilo to jako veselí, že jo.
84 Nemůžu...

85 A: To ste chod'ili jenom na ráno?

86 B: To sme chodili na smneni, že jo. Potom uš raňi, votpoledňi... No a jako s- parta,
87 jako parta bila skvjelá. Jo, co sme, co sme, co sem se do nı dostala, no. Nó a čirou
88 náhodou bila moje niňe- mmm, niňejši švagrová, že jo, kerá pak si vzala mího
89 nejstaršího bratra. Taže potom...

90 A: Tagže tis je seznámila.

91 B: Tagže já sem je pak seznámila, no. A no, a voňi potom se vzali, že jo, na mojí s... jo,
92 voňi se potom vzali, no, tak uš sem zas mňela kam chodit na nášťevu, že jo. Voňi
93 bidleli ve Sjetlí tam, u mostu, u Gusti. Tam mňeli bit jako, tak sem tam taki vopčas
94 zašla, no. Nó a dicki na víkent sem jela domú. No a tadi taki z holkama, na zábavi a tak
95 rúžne že jo. No, pak sem teda s... V roce f osumdesátim sem vodešla teda s toho, ze
96 Svjetlí, dala sem se do Přibislavi a nastoupila sem do tkalcoven. No, to uš bilo poňekut
97 horší, že jo. Hlavňe teda platovje. No, moc ráda sem spomínala na Sjetlou, ale nedalo se
98 nič d'elat, že jo.

99 A: Tak dojžd'et to, to bilo daleko, vit'.

100 B: Nó, na dojžd'eňi to nešlo, vit'.

101 A: A tadi nič nebilo.

102 B: A tadi nič nebilo, že jo, co bi jako to, no. No, tak sem bidlela potom teda t'ech sedum
103 rokú ve S... Potom f tí Přibislavi, f t'ech kalcovnách, no. Nebilo to tam špatní, i ženckí
104 tam bili dobrí, no jako, prostě taková jiná práce, kerá uš nevodpovídala nebo nebila
105 taková známá jako... jako to broušeňi, že jo, na to spomínám do dneška. No jinak, no
106 f tí Přibislavi, že jo, tam to bilo taki celkem... Řikám, až na ten plat, vit', to bilo hrozní,
107 jinak teda parta taki, no... Ale bila práce, že jo, coš, coš neska teda je velkej problém,
108 že jo. No a potom teda po t'ech sedmi letech sem se rozvedla, že jo nast'ehovala sem se
109 spátki k matce. Nepovidám uš moc dlouho?

110 A: Jen povídej.

111 B: Nó, pak sem se nast'ehovala teda po t'ech sedmi letech, sem se rozvedla, sem spátki
112 do Boroví, no. A nastoupila sem, teda začala sem d'elat... no nezačala sem vlasňe,
113 protože sem nemňela práci žádnou, že jo. Tadi bila ta Mileta, ale f tu dobu tam
114 nepřibírali, že jo, to bilo šití kapesníkú, no, co teda potom. Potom jelikoš sem
115 f Přibislavi d'eťi nemňela, že jo, žádní sem s tím svím manželem nemňela, no tak, diš
116 sem se nast'ehovala do Boroví, že jo, tak asi po pjet'i, po šest'i letech se mi narodila cera
117 Kristína a pak asi za dva roki sin Patrik, že jo. Jehoš otec teda... Jejich otec je známí,

118 ale menovat ho nebudu, ale zájem o ňe nemňel teda dvakrát, že jo. Díky jeho babičce,
119 která za ňej platila víživní, tak sme to ňejak zvládli, no. No a pak po... po mateřské sem
120 nastoupila do Boroví do Mileti, že jo, gde se šili kapesníki. Nastoupila sem s tím, že
121 budu šít, že jo, což teda... Víš, kapesníki že budu jako šít, což teda jako mi moc nešlo,
122 tak sem teda potom mi... Vedoucí jako mi nabídla, že bich mohla jít prost'e, já nevím,
123 jak bich to řekla, d'ělat ti, jako hotoví kapesníki už balit prost'e do krabiček a jak bich to
124 řekla, že se tomu říká, no prost'e...

125 A: Na baleňi.

126 B: Na baleňi kapesníkú, že jo, různí mašličky se na tom d'áli, že jo. Pracovala sem tam
127 ještě s jednou paňi z Jitkova. No, bilo to dobrí, že jo. To sem se naučila lechce, to nám
128 šlo. Bili sme taková sehraná dvojka. To bilo docela, no... No a tam sem teda bila aš do
129 roku... F kerím roce to zavírali? Devadesátím druhím? Co?

130 A: To díl.

131 B: Nebo dva tisíc, dva tisíc dva, dva tisíce šest? Co?

132 A: To už nevím, ale Filip chodil do školki, že jo. Mu bili štiri, pjet.

133 B: No, tagže?

134 A: Tři?

135 B: Dva tisíc tři. V roce dva tisíc tři, štiri, to vlasňe z ničeho nič zavřeli, že jo. Protože
136 jako do... Dovážet sem vlasňe ti kapesníki na šití bilo dost nároční.

137 A: Se neviplat'ilo.

138 B: Se neviplácelo, no. Tak to zavřeli. No, tak sem bila ňejakou dobu vlasňe na potpoře,
139 což bilo asi púl roku nebo tak ňejak, možná ne. No a se sestřehicí sme začali objížd'et
140 práci, protože vona tam vlasňe f tu dobu taky d'ála, že jo. No a bili sme se poďivat na
141 drátkách v Havlíčkovím Brod'e, kam taki nepřibíali, tak sem skusila žádost do Pleasu.
142 Tam, tam nevjed'eli, že budou mít ňejakí víbjeroví řízení, že jo, že se pak rozhodne. Tak
143 asi bjem třech tejdnu mňe dali vjed'et a přibráli mňe na... Vlasňe na baleňi, že jo. Na
144 baleňi hotovejch víropkú, no. Tam sem teda pracovala vod listopadu dva tisíc šest?
145 Sedum?

146 A: Dříf, né asi, teda.

147 B: Dva tisíc šest. No prostě vod listopadu ňejak dva tisíc šest nebo pjet, sem tam
148 nastoupila, že jo, na to baleňi. A...

149 A: Jaks dojížd'ela?

150 B: Dojížd'ela sem autobusem, tam sem jezd'ila a spátki nás vozili taksíki. No, vlasne to
151 možná f tu dobu tenkrát ještě bilo spojení, tagže sme jezd'ili normálne linkou,
152 autobusem, no. S tí votpolední. Na raňi normálne autobusem, ráno ve štvrt na pjet, že jo,
153 a domú o púl třeťi z Havlíčkovího Brodu a na votpoledne vo púl jední z Boroví
154 a v deset nebo tak nějak jezd'il ten autobus, po desátí hod'iňe. No, tam sem pracovala
155 asi... Bila to dost náročná práce. Todlensto baleňi. Jako né snat aňi náročná, ale hrozne
156 málo placená. Tam sem bila asi šest let, sedum, na tomdle baleňi, no a začali
157 propouš'et...

158 C: Tos tam bila dost dlouho...

159 A: A začali propouš'et, že jo a zrowna já sem teda bila mezi ňíma a čirou náhodou do
160 laboratoře scháňeli ňákou paňi, že jo. Tak sme bili asi štíri nebo pjet, kteří nám jako
161 vedoucí s tí laboratoře nabídla, že bisme tam mohli jít, tagže si nás dicki po tejdnu
162 vistřídali, že jo, no a já sem teda zústala na tí laboratoři a tam pracuju do dneška, nó. Je
163 to zajímavá práce, pjekná práce, d'eláme dvje a dvje na smňenu, že jo. Skoušíme rúzní,
164 na látkách, rúzní jak se to, diš se to vipere, co to u'delá, diš se to sešije a vipará, jesi se
165 to proseká, jesi se tam dělaji d'írki, jak se to sráží, do dílki, do šířki, jak to pouš'tí barvu,
166 no rúzní takoví jako to. Je to velice zajímavá práce, no. Taková... Pereme tam, že jo,
167 no, f t'ech... Máme tam asi tři nebo štiri prački, sušičku. To musíme **tera** ti vzorki
168 vlasne viprat, že jo, pak je ros... rosřízneme, takoví štvence vlasne se d'elaj podle
169 šablonu tam dáš, d'eláš štvrec, že jo, sešiješ to a po vipráňi to zase rostřihneš, jo
170 a zmňeříš to takovou šablonkou, jak se to srazí do dílki, jak do šířki, no.

171 A: Eš'ťe řekňi, začátki, jakí tam bili.

172 B: No začátki bili hrozne t'eskí, protože sem se musela naučit na počítači, což mňe bilo
173 asi, kolik? Padesát tři? Padesát dva. A musela sem se vlasne naučit na počítači, což teda
174 bil horor, že jo. Nevjed'ela sem, co je miš, co je...

175 A: Ch'telas to vzdávat, vit'?

176 B: Ch'tela sem to vzdát, že jo. A prost'e sem vůbec ten počítač mi jako... Tam se vlasne
177 d'elaj potom zápiski do skoušek, že jo, kerí dou... Já nevim... Na vedeňi u nás a na
178 vedeňi do Německa a fšade vlasne dou ti skouški, takže musí bejt... Je teda na pořátku,
179 abi bili jako prost'e dobře zapsaní, že jo. Nemňela bat... Nemňela bi tam bejt žádná
180 chiba. No a tak sem to teda ňáko, d'íki kolektivu překonala, kerej mňe teda podržel.

181 Řikal: „Nevzdávej to, diť se to naučíš,“ že jo... No, šipka mñe lítala kdesi, sem ji
182 nevid'ela ani na vobrazofce. Miš sem vůbec nevjeď'ela, co je, čím se to to. Ale říkám,
183 díki teda kolektivu sem to zvládla, no. A sem tam teda do dneška. Máme skvělou partu
184 teť. Dostala sem k sobje holčinu, kerí je pjetadvacet. Protože ta moje bejvalá kolegiñe
185 vodešla do dúchodu přet rokem. A uš sme spolu, spolupracujem rok a... a je to skjelá
186 holka, teda, s kerou si rozumíme, že jo, navzájem se doplňujeme, poradíme, no. De to,
187 no. Je to prost'e super teť. No a jinak sem strašñe ráda, že uš je po Vánocích, že uš se po
188 štrnácti dnech...

189 C: Že uš de do práce.

190 B: Se múžu vrát'it do práce. Protože doma to je na zblázñení.

191 C: Uš je nervová.

192 B: Ano, sem nervózñí, uš potřebuju prost'e do práce, mezi lid'i, no.

193 A: Kolik máš do dúchodu?

194 B: Mám do dúchodu dva roki, ale rozhodla sem se, že do dúchodu nepudu. Že tam...

195 A: Diš se dožiješ.

196 B: Že, diš se dožiju, že tam zústanu a pokuť mi zdraví bude sloužit, tak že tam budu
197 d'elat jako. Protože... Nevim. Nedovedu si to přetstavit, že budu doma jako, no.

198 C: To añi neví, co je doma.

199 B: A nevím, co jako, na závěr ješ'e. Jinak mám doma dva pejski, o které se stau, starám,
200 štiri kočki, kerí babička vječne chod'í večíř přikrejvat a několik set krát za den krmit
201 a diš jí to baví a má je ráda, tak ať...

202 C: Dicki t'ema krajema je přikreju a pak drží.

203 B: Maj tam deki, tak ať.

Promluva č. 4

1 A: Jak sem dostala blázñivej nápat poříditi si š'eňátko. To abi bil pokoj f baráku, abi se
2 mñela moje drahá polovička k čemu vracet, sem souhlasila s t'im, že teda jako jó, že si
3 vezmeme š'eňátko. A protože odjakživa mám odpor k malejm psúm, tak gdiš psa, tak
4 velkího. Tak sem koukala na internet a našla sem si tam brazilskou filu, protože to je
5 vjerní přítel. Takže sme cht'eli fenku, no a vijeli sme. Tak sme se rozhodli, že si

6 pořídíme psí slečnu, né psiho chlapečka. Vijeli sme. U jedněch lidí tam mňeli asi třídeňí
7 š'eňátka. Bili nádherní, pavoučí žíhaní mňeli, no, jenže ti bi bili k otbjeru aš prost'e za
8 šest ned'el. A protože sme bili celí na'ešení na to, že si pořídíme v listopadu uš hnet
9 š'eňátka, tak sme jeli dál a tam u t'ech lidí nám vibjehlo naproti houf čtíř úžasnejch
10 medvítkú, a jeden z nich bil náš bláznivej nejtlusčí Aristo, kerej bil tenkrát nejtlusčí.
11 Jenže sme cht'eli fenku, to bila holka, ta bila stříbrně žíhaná. No, jenže protože bila
12 slečna hiperaktivní a přeskakovala uš f t'ech čtířech mňesících skoro dvoumetroví ploti,
13 tak vzhledem k tomu, že teda mi tadi máme malí ploti, no, tak sme teda řekli, že teda
14 slečnu ne. Tak sme si odvezli chlapce, no, protože hrozně brečel... Takhle. Paňička si
15 ho odvezla na polštáři, mňela polštář, pérovej polštář, povlečenej bílím damaškem,
16 a vezla si ho vzádu jako miminko s porodnice. Páňiček říd'il. Jak s náma krouhal
17 zatáčki, tak sem říkála: „Jeť vopatrně, ať nás neviklopíš.“ Sme přijeli domú. Mňel
18 připravenej uš pelíšek, misku a fšechno, a protože brečel, tak páňiček říká: „Tak ho
19 vezmeme do postele.“ Říkám: „Ne, nevezmeme! Ňikam!“ Tak teda páňiček to nevidržel
20 a první noc spal s pejskem f pelíšku f kuchiňi. Zmrzal, táhlo mu na záda, na nohi, ale
21 pejsk neplakal. Druhou noc repete. No, třet'í noc páňička povolila, tak teda tam s náma
22 chvilku spal, no. Potom si tak ňejak zvikal. No, uš tenkrát mňel třicet kilo při t'ech
23 čtířech mňesících, to nebilo žádní úplně mimínko, a protože sme bili začátečníci, žádní
24 velkí chovateli, no, tak sme nevjed'eli, že s toho viroste taková vobluda, kerá dokonale
25 zdevastuje celej barák, protože bidlí úplně fšude. Gdiš si chce vtevřít, neska uš mu,
26 teda vlasně tenhle rok, uš mu bude osum let, no a gdiš si chce otevřít, tak dlouho škrábe
27 na dveře, a protože tam máme kouli, abi se k nám nedostali zlod'ejí, tak přišel na
28 takovou šikovnou vjec, že gdiš f určitím míst'e zabere, tak se dveře otevřou. Tagže mi
29 vlasně nepotřebujeme žádnou kouli. Jako gdibi to ti zlod'ejí vokoukali, tak klidně von
30 jim porad'í, jak se maj dostat dovňit'.

31 B: Je chitrej.

32 A: Mazanej. No, tagže dveře podrápaní, dlažba podrápaná, každej den lopatka písku
33 a chlupú, protože jag bidlí celoročne doma, tak líná. No, gdiš se špatně zavřou dveře do
34 ložnice a de se do práce nebo do d'ecákú, do pokojíckú, tak samozřejmně bidlí
35 i f postelích fšech, abi fšechni cejt'il, abi nebil doma sám a samozřejmně se to fšechno
36 přejde jenom s t'im, že se na ňeho nadává, křikne se na ňeho, v živo'e to nedostalo přes
37 dršku, nedostal nářes. Jenom jednou sem mu dala facku a to se tak urazil, že se votočil
38 a asi dvacet minut se mnou nemluvil. Je to rozmazlenej hajzl. Pes obranář, že ho musí
39 paňička zachraňovat. Ale pravda je, že gdiš teda vibjehne z baráku a začne š'ekat, tak

40 teda budí respekt, protože má ti tlumiče, tagže šťěká jak takoví „baf, baf, baf,“ no,
41 tagže... A vitáhne krk, tak je dlouhej jak žirafa, tagže z něho stach de. A kdo to neví, že
42 je to takovej trouba...

43 B: Tak se bojí.

44 A: Tak se samozřejmě bojí. Jenže von je posera. Von je připosranej možná daleko víc
45 neš fšichni okolo. No, a co teda ještě vo tobje řekneme? No, v životě nikdy už bich
46 samozřejmě neudělala teda takovou vjec, že bich si vzala takhle velkí zvíře do baráku.
47 Protože sedačka v háji, ta bila na votpis přet dvouma rukama. Tet' se snesli, vlasně na
48 Vánoce, abi sme to mňeli f obíváku útulnější, tak se snesli další dvje sedački. Né úplně
49 noví jako, ale už i ti začínají brát za sví teda f každím případě. Bidlí fšude, bidlí na
50 vobouch, takže gdiš si tam někdo chce sednout, tak musí bejt richlejší neš Aristo. No,
51 pelech má f kuchiňi, pelech má f obíváku, pak f obíváku má teda ještě dvje malí
52 dvousedački, no, a kdiš teda musí bidlet někde f garáži, gdiš musí d'elat společnost
53 páničkoví, tak se mu tam dá na zem vaťák nebo nějakej tlustej starej svetr, abi prostě
54 nemňel votlačěni, protože tolensto plemeno, jak má krátkou srst, tak bi mňelo mít
55 mňekej pelíšek. No, kolik je to minut? Ti to nečasuješ, nestopuješ. No, hrozne rát má
56 procháski s paňičkou, protože to vlasně on venčí paňičku, né paňička jeho. Dicki se
57 rozbjehne do polí a asi za několik fteřin zjistí, že paňička neví nikde vidět, tak se vrátí,
58 abi zjistil, kde ji teda nechal, diš paňičku vidí, tak zase bježí po svim. Ale to vlasně
59 bich mňela už mluvit o něm, o tomhlectom fšem, v minulim čase, protože tím, jak je
60 starší, tak tet'ka začal bejt nemocnej, jak je to přešlechtění, tak má slabí srdíčko, tagže
61 bere práški, tagže už to taki není takoví intenzivní, to uťíkání jeho, tagže už vibjehne,
62 táhne jak slon teda, gdiš deme chvíli na vod'ítku, ale diš už se dostaneme za ves a tam
63 ho pustim, tak vlasně už to. Aňi tolik neuťíká a hodně se mňe drží. Už to neví tak zlí.
64 No, moc se nesnáší s ostatníma psama. Vječinou je teda ignoruje, ale něgdi taki jako má
65 vitipovanejch pár pejskú, s kterejma bi si asi teda vjeli do drdolu. Letos se zamiloval do
66 sousedovic haskiho, do holki, do Ajrini. Po osmi letech zjistil, že je chlap. Holka začla
67 hárat. No, takže vono nestačí, že mám fšecho zdevastování doma, tagže tet'ka už
68 viložeňe zdevastoval i zahradu. Tráva nám tam zřejmně neporoste, nevím jak dlouho,
69 jak bere ti zatáčki. Pravda je, že třeba máme slepice, a nebo diš máme třeba i kuřata,
70 nebo mňeli sme koťata, kočka mňela koťata, diš sme mňeli ještě kočku, tak v životě
71 tomulenstomu neublížil, protože stačilo vlasně říct: „Sou malí, sou to miminka, sou
72 naše,“ tagže jako vůbec. Koťata maximálně voslintal, no a diš si sem s ňima přišli hrát
73 vot susedú d'et'i, tak abi mňel jistotu, že mu fšechni neukradnou, tak si jedno ukrat ze

74 předu a vodnes si ho za chalupu. A hrozne správní bilo, diš bilo vid'et s tí jeho vohromní
75 tlami, jak z jední strani kouká hlava a z druhí strani koukaj ti dvje packi, kteří tomu
76 koťeři zbili. Ale jako nigdi je nezmačkl. Maximálne dicki bili jen uslintaní hrozne, no.
77 Slepice, gdiš pust'im, tak si dicki ňákou vihlídne a stopuje ji. A nakračuje. A to vidrží
78 třeba púl hod'ini za tou slepicí chod'it a má takovou hrozne úpornou práci. No,
79 a protože, jag má okapi u drški, jak slintá, je to takoví to slintací plemeno, tak mu tečou
80 žgrindáki, tak slepice stojí pod ňim, teť mu uzobne ten žgrindák a von drží jak trouba.
81 Vúbec ho aňi nenapadne, že bi jí mohl třeba ňejak, já nevim, kousnout nebo prost'e
82 štípnout nebo ňeco. Nemúže, protože vot mala se mu říká: „Nesmí, malí je to, naše je
83 to.“ No, je to. Tilensti velkí plemena určiťe jako, jakože třeba fila bi mňela bejt bojoví
84 plemeno, tak určiťe hrozne moc záleží na výchovje. Všichňi mi doma nadávaj, že sem
85 ho skazila, že vlasne to neňi žádnej rváč, ale právjje, že i proto, že k nám, vlasne za
86 klukama, chod'í kamaráďi, to bi sem vúbec nigdo nemohl přijít. Vono stačí, že řve, diš
87 přídou, ale jako to, no. Ešťe ňikoho nekous. Ale taki, i s řech klukú má ňekterí
88 vitipovaní prost'e, kteří mu tolik nevoňej a asi z ňich i vicítí to, že teda mají z ňeho
89 strach... Tak třeba kluk z Jitkova, Bencú, tak to, ten mu jako hod'il piškot, a úplne
90 skoprňel. To jako, sem si říkala: „Von vo ňem fakt asi vijede jako,“ protože teda vrčel
91 neheski. No, pak vašeho Filipa má vitipovaního. Toho taki jako nemusí. Jesi mu vad'í
92 tón hlasu nebo... nevim. Protože jak tadi vlasne u nás bil i pán, co nám vlasne rad'il, co
93 se tíkalo financí tenkrát, tak on mňel taki... Docela visokej mušskej to bil a mňel
94 takovej docela visokej hlas na chlapa, tagže ten mu taki d'eál problémi. To řval celou
95 dobu pes, co ten chlap tadi bil. Pak se jednou stalo, že vlasne přijel a já sem ho strčila
96 tadi za dveře, že teda, abi bil v garáži. No, jenže sem si neuvjedomila, že sou otevření
97 dveře vlasne dozadu na zahradu, tagže von probjehl chalupou a pán jak, že jo, jak má
98 naučení bejt slušnej, pozdravit, já nevim, že jo, ti formaliti, podat ruku a takoví, tak neš
99 stačil pán vúbec říct jako „dobří den“ a už podával ruku, tak já sem ho za tu ruku rafla
100 a táhla sem ho do verandi a zabouchla sem dveře a pes už stál za dveřmama a řval jak
101 blázen. Takže to bilo takoví fousoví. Toho bi možná šťíp. A jednou tadi bil Pand'a,
102 známej, a ten vlasne taki: „Aňi to, nestraš, nech toho“ a takoví. No a pes celou cestu šel
103 a „vrf, vrf“, víš, jako „vrrr.“ A takhle ho štípal do toho, do nohou, no. Tagže jako,
104 mislim si, že ten bi se mu taki nelíbil, že má pár vitipovanejch. Zas je třeba hrozná
105 sranda diš sem, že jo, ti ženckí, ti von má rát jako. Asi s řema chlapama je to horší. Ja
106 nevim. Možná je to řim, že teda asi paňička sem, si mislim, já. Kluki, všechni chlapi
107 doma poslechne, co se tíče tak jako to. Voňi s ňim vúbec nemaj problém. Je možná

108 s něma daleko víc disciplinovanéj než se mnou, ale gdiš teda chci a zvednu hlas nebo
109 prostě dám mu povel a prostě vižaduju to, abi poslechl, tak poslechne. Jenže ta moje
110 výchova je taková liknavá, tagže možná i proto, že teda ví, že ti zenckí sou takoví
111 mňekčí, nebo já nevim, Nebo že z nich možná cejtí i tu kuchiň a tím, že teda žije f tí
112 chalupje a že jo, přebejvá f tí kuchiňi. A teřka diš se vaří a krájí se maso třeba siroví, tak
113 samozřejmně něco spadne, tak čas ot času i to siroví, liboví, nebo, že jo, uzeňina, která
114 bi se mu nemňela dávat, tak stejne se mu dá. Tagže dicki to, co spadne, to je zákoňitě
115 jeho. Taki se mi stalo, že mi spadl celej plátek na řiski, tak samozřejmně bil taki jeho,
116 no, tak jako co, no.

Promluva č. 5

- 1 A: Ti vole, chce se mňe vodejít s Pribini, normáňe.
- 2 B: Jakto?
- 3 A: No, protože sem našla něco jiního.
- 4 B: Co si našla?
- 5 A: No f Brodě jako... jako já, já žiju f tom domňeňi, že to je tam pot Kyjofskou, ty vole,
6 a vono to bilo uplňe jinde ta firma jo, vona je kousek nat bratříkama jo, menuje se to
7 Isolajn.
- 8 B: Hm, a co se tam d'elá?
- 9 A: Ti, ti smňesi do nápojů. Ti f prášku, víš. Tagže jako...
- 10 B: To aňi nevim, že tam je.
- 11 A: No já sem to taki nevjed'ela jako, tagže bich jenom navažovala ti. Ráno bich dostala
12 prej recepturu a navažovala bich jako smňesi do nápojů jako jo.
- 13 B: Aha.
- 14 A: A nebo bich na to lepila etiketi a tak jako dále jako jo. Sice peňežitě si nepomůžu jo,
15 alé ušetřím se toho sraňi f tí Pribiňe jako. Tam je to normáňe snat čím dál tím horší mňe
16 přide.
- 17 B: A co jako, ti ženckí f kolektivu jo, blbnou, nebo co?
- 18 A: Hm... no tak ti sou f pohodě, ale... voňi t'i tam dovezou paleti, t'eški toe jak kráva
19 že jo, ti dřevjení paleti.

20 B: No.

21 A: Mjeří to sto osmdesát centimetrů a jag já to mám stahovat ti palety jo. To jako prostě
22 člověk nepochopí. Uhlířovi se to říká, jemu to je jedno, von ťi nám na to sežene chlapa,
23 jo, jo, jo, žádněj chlap tam neňí ještě, jo.

24 B: To vim, že tadyšim maj problémi i na hermelínu...

25 A: Nó.

26 B: Že ženckí prostě to tam nenarovnaj aš do vejški.

27 A: Jako já to prostě nestáhnú, tu paletu jako, dřif si jí nestáhnú na sebe dřif jako jó. A ti
28 pási jedou snat normáňe čim dál ťim richlejc, mi tam lítáme jak kteréňi vokolo toho jo,
29 mistrová tam jen píčuje jó, že se toho udělá málo, že toho je zabaleního málo, přitom
30 tam d'eláme jag hovada, jo, no to s toho bi se jeden posral. A teť ještě mňe zaučili na ten
31 posranej stoj jo, tagže choďim na miksík jo, nó tagže jako to je další píčovina navíc že
32 jo diš se ťi to sere no, nevim no.

33 B: Hm

34 A: A ještě kelímki žejo. Zňenili prostě na to, na plast, že jo.

35 B: Jo na umňelí, to sem koukala

36 A: Nó, a jako jemu je jedno, že ta bedna, ta krabice s ťema kelímka, f tom je plastová
37 bedna eš'ťe a f tom sou kelímki a má to celí sednácť kilo a ti bedni sou naskládání na
38 sobje a taki zase je to viší neš já, jenže jak toe viší, tak ti s ťim neprojdeš na dřilnu,
39 protože tam je zase níškej prostě žejo. Taže ti musíš ti bedni zvrchu schoďit, ale jak já to
40 mám schoďit, diš to ani neunesu? Túle mňe dala na nahazováňí kelímku, já sem řikala,
41 že na to nejdu, a vona né, že tam pudu, že sem mladá, šikovná jo, ale já to prostě
42 neunesu ti bedni

43 B: Hm.

44 A: Já sem mňela modřini na rukách, servaná jak hovado, jako nevim, jestli mi to stojí za
45 to tadyto.

46 B: Hm, to jo.

47 A: Druhá smňena končí vječňe po vosmí hoďiňe, mi jedem do třišťvrtě na devjet jak
48 kteréňi – dicki. Dicki nám přidaj jako jo.

49 B: A koukala sem Pačeska že tam taki dřelá.

50 A: No jenže Pačeska d'ělá konduktérku žejo.

51 B: To nevim, co je.

52 A: To se stará vo tu... vo tu hlavní linku prostě. Diš ti nemáš teplotu, tak t'í přidává
53 teplotu a sta- prost'e stará se vo ten, prostě vo ten.

54 B: Tagže jako – tagže ned'ělá rukama nebo co?

55 A: Ne. Vona musí hlavou, ale vječně d'ělá hovno. Ta hlavne se stará, abi se to rozjelo,
56 pak se stará, diš se přejížd'í na jinou příchut'.

57 B: Nó...

58 A: Nó a jinak...

59 B: Jaktó, že jí tam dali hnet takhle ot začátku?

60 A: No protože scháňeli konduktérku.

61 B: No.

62 A: A chvíli – chvíli bila normálně na balírne a pak šla na čistou jako na konduktérku.
63 Taže ta musí jen hlavou mislet f potstat'e jo.

64 B: Tak to jo.

65 A: Jinak jako se stará vo ti stoje, abi to jelo, že jo no a pak se musí se statat tera, abi
66 f tom nebila voda f t'ech pribiňákách a takovíle píčovini, ale jinak jako nič. Ti d'elaj
67 fcelku hovno jako.

68 B: No já si mislim, že manuálně to je...

69 A: Protože von tam d'elá ten Št'edrej žeo. Vona tam d'elá Iva Št'edrá z Modlíkova, jesi
70 víš, která to je no. A Mírek Št'edrej tam d'elá, že jo. No toho tam vječně vid'im, jak tam
71 chod'í jen znu- čumí a jako f potstat'e d'elá hovno, ten konduktér jako jo. Sice má velkou
72 zotpovjednost, to má, ale d'elá hovno.

73 B: Ti jo, tak to má dobrí, no.

74 A: Diš sem přišla do toho Isolajnu... Já co to nebude za firmu, ti vole...

75 B: Hele a gdes na to přišla? Ňegde na inzerát?

76 A: No na fejsu. Já to mám, že se mi to líbí ta stránka a mňeli tam, že hledaj pracovníka
77 potravinářský vírobi do Brodu a do Humpolce.

78 B: Hm.

79 A: A chtěli poslat životopis, tak sem posílala životopis a ve středu mi vo- a ve středu mi
80 volali. Jenže já sem se ve středu d'ívala na rospis a zrovna m'ne dala na pátek ke stoji.
81 Říkám ti vole, to je v prdeli. Ve středu mi volali, jesi bich mohla přijít f pátek na
82 pohovor, ve třištvtě na devjet, říkám ti vole, tag jag já to ud'elám. Tak sem šla ve
83 čtvrtek ráno za mistrovou, že potřeju strašne nutne dovolenou, no a vona teda jako že
84 mi jí dá, nó, tak jako obvolala tři ženckí jako, abi šli teda jako z votpolední na raší no,
85 tak sehnala, viť. Tak sem bila doma fčera. Ti vole, díbi vjed'ela proč, tak mi to nedá.

86 B: No to jo no.

87 A: tet' za ní chci jít, že chci...

88 B: A řekli t'i něco?

89 A: Nó jakože teda jakože bi m'ne vzali vot prvního jako, ale že se ještě vozvou a to. No
90 já tam budu stejnak eště muset volat, pře já jedu na dovolenou f červenci, ale po třech
91 mjesících bi m'ne m'neli dovolenou dat, že jo, uš votpracovanejch.

92 B: Hm.

93 A: Ale tak snat, mislim, že bi prošlo jako. No jako líbí se jim to, že vlastne já d'elám
94 f potravinářství

95 B: No jasně.

96 A: To je v'ihoda, že jo.

97 B: Nó tak to děláš celej život, že jo. I na praksích.

98 A: No právě.

99 B: Tet' f Pribi'ne...

100 A: Tagže jako mislim, že bi jako m'ne vzali. Já nevim, jestli tam šli ještě vostatní lid'i. Já
101 sem tam bila sama, jo. Se mnou tam ni'gdo jinej nebil, tag já nevim. Já f pond'elí stejnak
102 musim volat eště, jesi bi m'ne dali tu dovolenou, ale já misim že vječinou po třech
103 otracovanejch mjesících máš nárok na dovolenou. F Pribi'ne je to tera uš po mjesíci že
104 si můžeš vzít dovolenou, jo.

105 B: Tak to já v'ubec nevim.

106 A: Vječinou to bejvá po třech. Jenže jako víš co, díbi tam nebilo ti t'eškí paleti. Vono je
107 to t'eškí jak kráva, ještě díš to stáhneš s t'im palet'ákem, já to prost'e neutáhnu.

108 B: Jasní no.

109 A: Jako. Sraňí u toho stroje. Vječne choďim z votpoledňí na raňí, já sem celej den pak
110 jak... Úplně jak kterén přeje- jak dibi mňe přejel parňí válec, jako jó.

111 B: Hm.

112 A: Támle přijede domú... Tet' teda sem jela se Šindelářem dvakrát jo, to jako mňe...
113 Prost'e púlhoďina jako prost'e navíc jo, že sem bila doma dříf, ale stejně jako. Staneš
114 támle přet štvrtou a co, seš doma, v jedenáct se dostaneš do postele a votpočineš si,
115 hovno jako.

116 B: Fúj, já jen gdiš si na to spomenu a přetstavim si to. Sem taki ždicki si musela lehnout
117 pak a bila sem hotová.

118 A: No jako a to je vječne.

119 B: A celej den zabitej prost'e.

120 A: No právje. A to sem šla minulej tejden sem šla pond'elí, úterí votpoledňí, středa ráno,
121 čtvrtek votpoledňí, pátek ráno.

122 B: Hmm.

123 A: A já musim přijet a musela sem jít spat jako f pátek. To sem taki, to sem tera jela
124 ještě s Vjerou ráno.

125 B: Hm.

126 A: Ale jako prost'e to nejde.

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

